

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ
КАФЕДРА БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА
КАФЕДРИ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТНЕУ
«ГРОШОВА ПАРАДИГМА»**

ТЕРНОПІЛЬ 2012

Відповідальні за випуск:

Іващук Ольга Олегівна

к.е.н. доц., кафедри банківської справи
ТНЕУ

Малахова Олена Леонідівна

к.е.н. доц., кафедри банківської справи
ТНЕУ

*Затверджено на засіданні кафедри банківської справи ТНЕУ
Протокол №4 від 21.11.2012 року.*

Г 86 **Грошова** парадигма : збірник наукових праць студентського наукового гуртка кафедри банківської справи ТНЕУ.— Тернопіль: Вектор, 2012.— 92 с.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних та статистичних матеріалів відповідальність несуть автори

ЗМІСТ

БЕРЕЖНА МАРІЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК ГРОШОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	5
БІЛИК ІГОР ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВСТАНОВЛЕННЯ ЄВРО ЯК РЕЗЕРВНОЇ ВАЛЮТИ.....	8
ВЕРАНОВСЬКА ЮЛІЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ	11
ВЕРЕЩИНСЬКА НАТАЛІЯ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД.....	15
ГОРДІЄНКО ВОЛОДИМИР СЕКРЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІСЛАМСЬКОГО БАНКІНГУ	18
ГОРДІЙ НЕЛІЯ АНАЛІЗ ЗАХОДІВ АНТИКРИЗОВОГО АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ.....	21
ГРИБЧУК ТЕТЯНА ДОСВІД ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ У СИСТЕМІ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	26
ГУРАЛЬ ІВАННА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ В РИЗИК- МЕНЕДЖМЕНТІ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	30
ДЗЮБИНА МАРІЯ СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ПІД ЧАС КРИЗИ.....	34
ІЛЬЧУК ОКСАНА ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	37
КАЛИН МАР'ЯНА ЕТОКЕН ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ	40
КОЛЕСНИК ІРИНА ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ЯК СКЛАДОВА РОЗШИРЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ.....	42
КУРЧАК РОМАНА ГІБРИДНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОДИН ІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ДОДАТКОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	45

ЛЕСЬКІВ ОКСАНА	
ЄВРО: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ НОВОЇ СВІТОВОЇ ВАЛЮТИ.....	47
МАТВІЙЦІВ НАТАЛІЯ-МАРІЯ	
ОСОБЛИВОСТІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ.....	50
МЕДЗЯК ТЕТЯНА	
ВПЛИВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ ДИНАМІКУ В УКРАЇНІ.....	55
МОЛДОВАН ОЛЬГА	
ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	58
НОВАЦЬКА КАТЕРИНА	
ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРОБЛЕМНИХ ПОЗИК У КРЕДИТНОМУ ПОРТФЕЛІ БАНКУ.....	61
ОЛІЙНИК ОЛЬГА	
СУТЬ ДЕПОЗИТІВ ТА АНАЛІЗ ПІДХОДІВ БАНКІВ ДО ДОСТРОКОВОГО РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРІВ ВКЛАДУ.....	63
ПАЛЕНИЧКА ЮЛІЯ	
ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ.....	66
ПЕЛЕХАТ ДАНА	
ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ.....	68
РАТУШНИЙ БОГДАН	
ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	71
РИНДЮК ЛЮДМИЛА	
РЕОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БАНКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕТВОРЕНЬ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ.....	76
РИХЛІВСЬКА ОЛЕНА	
ФОРМУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ ТА ЧИННИКИ, ЩО НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ.....	78
САЯНЧУК ТАРАС	
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ.....	81
СИТНІКОВА АНАСТАСІЯ	
ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	85
ЯНЧ МАРІЯ	
ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ЦІНОВУ РІВНОВАГУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....	88

БЕРЕЖНА МАРІЯ

факультет банківського бізнесу

група БС-31

Науковий керівник:

викладач Метлушко О. В.

РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК ГРОШОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З проведенням в Україні ринкових реформ особливо нагально постала проблема регулювання монетарної сфери та створення ефективних механізмів впливу на економічні процеси. Одним із найдієвіших важелів регулювання, якими володіють центральні банки, є процентна політика. Про ефективність її застосування свідчить досвід розвинених ринкових країн, регулятори яких активно використовували цей засіб для досягнення бажаних цільових орієнтирів.

Ефективність реалізації процентної політики оцінюють з різних аспектів, проте найістотнішим є макроекономічний та монетарні аспекти. Перший пов'язаний з характером впливу процентних ставок на фазу економічного циклу і ділову активність економічних суб'єктів. Регулюючі заходи, побудовані на зниженні процентних ставок, центральні банки застосовують в умовах спаду економічної активності, що сприяє виходу економіки з рецесії. Відповідно, підвищення процентних ставок застосовують в умовах "перегріву економіки", що допомагає стримати розвиток інфляційних процесів. Однак, як свідчить практика діяльності НБУ, процентна політика недостатньо впливає на макроекономічну ситуацію в країні, що свідчить про її низьку ефективність[1].

Основним напрямом підвищення ефективності регулювання процентних ставок у вітчизняній економіці є *обмеження немонетарних чинників виникнення інфляції*. Такими чинниками є ціни на енергоресурси і політична нестабільність. Одним із найдієвіших заходів щодо відновлення функцій НБУ з формування та регулювання пропозиції грошей і визначення процентних ставок є *перехід до режиму плаваючого валютного курсу*. Досвід країн, які вже завершили період ринкової трансформації, доводить, що перехід до плаваючих валютних курсів є закономірним процесом.

Провідну роль в реалізації процентної політики розвинених держав відіграють *операції на відкритому ринку*. Гнучкість і повна підпорядкованість цього засобу дає змогу центральним банкам оперативно впливати на грошову масу та процентні ставки. В Україні можливості застосування цього інструменту є обмеженими.

Облікову ставку використовують центральні банки для регулювання процесу кредитування комерційних банків. Зміна облікової ставки визначає відповідну зміну ціни кредиту для комерційних банків і є традиційним інструментом впливу на кредитну спроможність банківської системи. В Україні можливості впливу облікової ставки на динаміку обсягів кредитування є обмеженими, що обумовлено незначним обсягом кредитних ресурсів, які перебувають в розпорядженні НБУ (близько 6 % обсягів кредитних ресурсів).

Пріоритетним напрямом грошово-кредитної політики у розвинених ринкових економіках є політика *рефінансування*. Механізм впливу цього інструменту базується на функції Центрального банку як "кредитора останньої надії". НБУ може впливати на кредитні можливості банківської системи через зміну умов надання позик.

Процентна ставка має стати ефективною складовою передавального механізму грошово-кредитної політики в умовах економічного зростання. Вважають, що сучасна процентна політика має зосередитись на кон'юнктурній політиці та забезпечити сталий розвиток економіки через "згладжування коливань" в економічних процесах і досягнення загальної рівноваги

Посилити роль й ефективність процентної політики має перехід до *прямого таргетування інфляції*. В умовах переходу до прямого таргетування інфляції, вимоги до ефективності процентної політики зростають і вона стає одним із визначальних регуляторів монетарної сфери, а також цільовим орієнтиром [2].

Важливим для підвищення ефективності процентної політики є її системне застосування, коли мають бути вилучені взаємовиключні цільові орієнтири. Крім того, необхідно враховувати особливості реалізації грошово-кредитної політики, зокрема: заходи процентної політики є складовою грошово-кредитної політики і мають узгоджуватись іншими її складовими; грошово-кредитна політика заперечує доцільність використання непрогнозованих заходів регулювання, які можуть зруйнувати раціональні очікування в суб'єктів економіки. Зважене

регулювання процентних ставок має сприяти формуванню довіри до заходів монетарної влади за умови стабілізації економіки.

Ефективне проведення процентної політики пов'язане також з визначенням оптимальної величини процентної ставки. Найважливішими чинниками її формування мають бути: досягнення позитивного рівня процента та побудова структури процентних ставок, за якої повинне бути досягнуте оптимальне співвідношення між рентабельністю реального виробництва, банківським процентом та інфляцією; досягнення раціонального співвідношення реальної процентної ставки з процентними ставками основних зовнішньоекономічних партнерів.

Основними напрямками підвищення ефективності регулювання процентних ставок у вітчизняній економіці є: обмеження немонетарних чинників виникнення інфляції, перехід до режиму плаваючого валютного курсу, впровадження сучасної грошово-кредитної політики і забезпечення контролю НБУ за процесом формування пропозиції грошей, розвиток методів та інструментів грошово-кредитної і процентної політики.

Основними інструментами та методами процентної політики, покращення застосування яких має підвищити її ефективність, є: розвиток операцій на відкритому ринку, операцій рефінансування комерційних банків, збільшення кредитних ресурсів НБУ, розширення можливостей облікової ставки та використання процентних ставок як одного з основних регуляторів економічної кон'юнктури, перехід до прямого таргетування інфляції.

Література

1. Гнатів О.А. Таргетування інфляції як оптимальний режим монетарної політики в Україні / О.А. Гнатів // Регіональна економіка. – 2009. – № 2. – С. 119-125.
2. Стельмах В. Грошово-кредитна політика в Україні / В. Стельмах, В. Спіфанов. – К. : Вид-во "Лібра-М", 2000. – 306 с.

БІЛИК ІГОР

*факультет банківського бізнесу
група БС-32*

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Адамик Б.П.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВСТАНОВЛЕННЯ ЄВРО ЯК РЕЗЕРВНОЇ ВАЛЮТИ

Проблема формування та управління золотовалютними резервами є новою для незалежної України. За часів Радянського Союзу управління золотовалютними резервами здійснювалося централізовано Державним банком СРСР та Зовнішекономбанком СРСР. Сьогодні постала необхідність систематизувати накопичений зарубіжний досвід, визначити методи, інструменти, обґрунтувати підходи до вдосконалення механізму управління золотовалютними резервами, а також втілити дані підходи у вітчизняній практиці Національним Банком України.

Вагомий внесок у розробку проблем формування оптимальної структури офіційних золотовалютних резервів зробили відомі зарубіжні вчені-економісти: І. Балабанов, С. Брейді, Д. Вільямсон, А. Грінспен, В. Дюйзенберг, С. Едвардс, Т. Леттер, Д. Френзель та інші. У вітчизняній літературі дана проблема знайшла відображення у працях С. Боринця, А. Гальчинського, О. Дзюблюка, О. Лупіна, А. Мороза, М. Савлука, В. Стельмаха, В. Ющенко та інших. [1]

Незважаючи на поступове зниження за останні десятиліття позицій долара США, він усе ще залишається основною резервною валютою світу. Саме у доларах утримують свої резерви центральні банки більшості країн світу. Однак тенденції останніх років свідчать про девальвацію американського долара. Цьому сприяє ціла низка різних факторів, в першу чергу, економічних.

Зокрема, станом на вересень 2012 року зовнішній борг Сполучених Штатів Америки становив 16,2 трлн. доларів. Ще один негативний момент – постійне збільшення і без того гігантського дефіциту платіжного балансу. У 2012 р. він склав близько 137,3 млрд. дол. Фактично такий показник дефіциту платіжного балансу означає, що Сполучені Штати щорічно протягом останніх років споживають більше, ніж виробляють.

Отже, центральні банки заявили про початок диверсифікації своїх золотовалютних резервів, зменшуючи в них частку американської валюти

на користь, в першу чергу, євро і англійського фунта стерлінгів. Сумніви у фінансовій стабільності американської економіки змусили низку країн, що володіють значними золотовалютними резервами, розпочати їхню поступову диверсифікацію. [1]

Головною альтернативною резервною валютою долару США, сьогодні може бути лише євро. Це пов'язано з тим, що частка японської єни у міжнародній торгівлі не перевищує кількох процентів, а частка інших резервних валют (англійський фунт стерлінгів, швейцарський франк) є ще меншою.

За даними Європейського центрального Банку світові валютні резерви досягли нового історичного максимуму – 10,2 трлн. доларів на кінець 2011 року.

За даними МВФ, який володіє близько 55% світових валютних резервів, акції основних резервних валют залишилися відносно стабільним протягом 2011 року. Частка євро у світових валютних резерви зазнала незначного зниження до 26,3% в кінці 2011 року). За цей же період частка доларів США у світових валютних резервах залишалася майже незмінною, на рівні 62,1%, в порівнянні з 62,2% на кінець 2010 р.), а частка японської єни знизилася до 3,7% з 3,9%. У той же час, частка "інших валют" в глобальних валютних резервах зросла приблизно з 4,5% до 5,1% на кінець-2011). Серед центральних банків, які входять в зону євро частка євро залишалася відносно стабільною.

В цілому, в той час як зона євро перебуває у нестабільній ситуації, за наявними показниками ЄЦБ стверджує, що євро залишиться другою найбільш важливою міжнародною резервною валютою в 2013 році. [3]

Таблиця 1.

Структура світових валютних резервів за 2000-2011 рр.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
USD	70,9%	70,5%	70,7%	66,5%	65,8%	65,9%	66,4%	65,7%	64,1%	64,1%	62,1%	61,5%
EUR	17,9%	18,8%	19,8%	24,2%	25,3%	24,9%	24,3%	25,2%	26,3%	26,4%	27,6%	26,3%
GBP	2,9%	2,8%	2,7%	2,9%	2,6%	3,3%	3,6%	4,2%	4,7%	4,0%	4,2%	4,0%
YEN	6,4%	6,3%	5,2%	4,5%	4,1%	3,9%	3,7%	3,2%	2,9%	3,1%	3,0%	3,8%
CHF	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Інші	1,6%	1,4%	1,2%	1,4%	1,9%	1,8%	1,9%	1,5%	1,8%	2,2%	3,1%	4,4%

Китай, як один з світових економічних лідерів, поступово відмовляється від використання доларової валюти. У 2012 Китай, що володіє золотовалютними резервами в розмірі 3,2 трлн доларів, почав

диверсифікувати свої вкладення, скоротивши внески в американські активи.[4]

З наведених даних можемо зробити висновки, що євро посилює позиції світової резервної валюти, в той час як долар поступова їх втрачає.

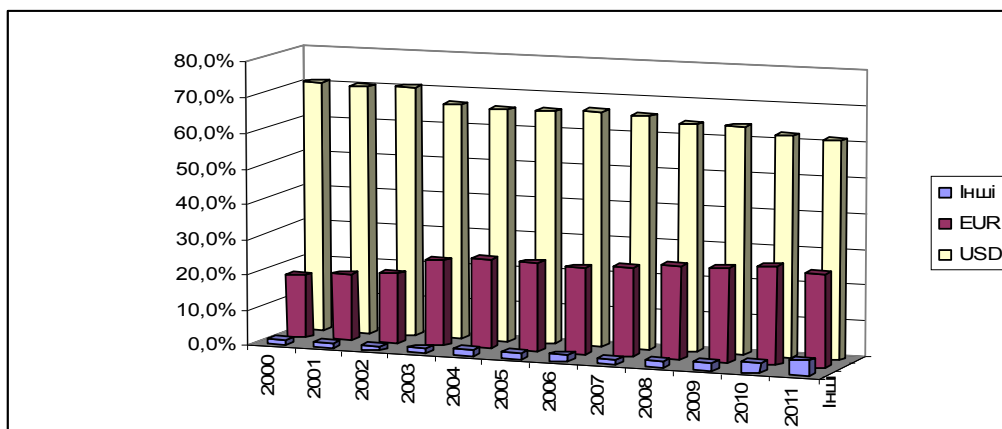

Рис. 1. Динаміка часток долара та євро у структурі світових резервів

Висновок: Отже, незважаючи на проблемність розвитку економіки Єврозони, можемо стверджувати, що у довгостроковій перспективі євро може займати позиції основної світової резервної валюти, оскільки більшість країн світу з розвинутою економікою та ті, які розвиваються, збільшують питому вагу у своїх резервах на користь євро та золота. Крім того, євро є більш перспективнішою валютою, на відміну від долара, оскільки економіка Єврозони є значно регульованою, більш гнучкою та ліберальнішою по відношенню до економіки США.

Формування належної структури золотовалютних резервів центральним банком забезпечує належним чином виконувати власні функції з регулювання валютних відносин передусім у плані підтримання зовнішньої стабільності національних грошей і рівноваги платіжного балансу. Крім того, валютні резерви є важливою складовою емісійного механізму, виступаючи одним із видів забезпечення національних грошей у складі активів центрального банку. А тому оптимальна структура валютних резервів є також одним із факторів гарантії стабільності внутрішнього грошового обігу в країні.

Література

1. Офіційний сайт ДВНЗ Українська академія банківської справи Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academy.sumy.ua/images/stories/docs/K_BOA/Zhuravka_6.pdf
2. U.S. National debt clock [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.brillig.com/debt_clock/

3. The international role of the euro, July 2012 - European Central Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ecb.int/pub/pdf/other/euro-international-role201207en.pdf

4. Finance UA, Есперти: КНР диверсифікує золотовалютні резерви, знижуючи внески в активи США [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2012/03/02/271487>

ВЕРАНОВСЬКА ЮЛІЯ

*факультет банківського бізнесу
група БСм-51*

Науковий керівник:

д.е.н., проф. Дзюблюк О. В.

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ

Ефективність реалізації валютної політики визначається адекватним реагуванням ринку на здійснювані центральним банком заходи впливу на нього. Зміст цього впливу, що полягає у діяльності центрального банку як головного органу реалізації валютної політики, передбачає використання ним певної сукупності інструментів [2, с. 106].

Усі інструменти реалізації валютної політики ЦБ поділяються на загальні і спеціальні. До загальних інструментів валютної політики належать: дисконтна політика, політика обов'язкових резервів та політика відкритого ринку [2, с. 109]. Усі спеціальні інструменти залежно від способів їх використання та особливостей впливу на валютні операції можна умовно поділити на дві основні групи: економічні та адміністративні [2, с. 138].

Економічні інструменти валютного регулювання передбачають використання різних засобів стимулювання економічної зацікавленості суб'єктів ринку у здійсненні тих чи інших валютних операцій з метою впливу на динаміку обмінного курсу та інші макроекономічні параметри розвитку національного господарства. До числа основних економічних інструментів реалізації валютної політики центрального банку належать: девізна політика, диверсифікація валютних резервів, регулювання режиму валютного курсу, політика девальвації і ревальвації валют [3, с. 283].

Адміністративні інструменти валютної політики передбачають сукупність заходів з нормативно-правового регулювання різноманітних аспектів функціонування валютного ринку країни та діяльності його

учасників. Основним напрямом адміністративного регулювання валютних операцій є політика валютних обмежень.

Відмітимо, що протягом періоду незалежності в Україні як базові інструменти валютного регулювання використовувались саме адміністративні. В той же час тенденції, що склались останніми роками, свідчать, що акцент починає зміщуватись на користь економічних інструментів.

Оцінювання ефективності застосування інструментів валютної політики здійснюється шляхом порівняння задекларованих в «Основних засадах грошово-кредитної політики» цілей щодо валютного курсу та інших аспектів валютних відносин із фактично досягнутими результатами [6, с. 162].

Аналізуючи зміст Основних засад у 2005–2012 рр. в аспекті визначення цільових орієнтирів розвитку валютного ринку України встановлено, що основним орієнтиром протягом цього періоду виступало значення обмінного курсу гривні до долара США. Як допоміжний орієнтир використовувались золотовалютні резерви НБУ. Динаміка останнього показника жорстко не фіксувалась, однак визначався бажаний напрямок змін та обсяг резервів порівняно з фінансуванням імпорту .

Протягом перших чотирьох місяців 2005 р. відбулось різке зміцнення національної валюти на 5%, що призвело до відхилення середньорічного значення від нижньої межі планового коридору на 2,3%. Фактичний обмінний курс був у межах планових значень лише протягом 2006–2007 років. Причому він знаходився біля нижньої межі коридору. Протягом 2008 р. гривня щодо долара США девальвувала на 58,4%, однак тенденція до несуттєвої ревальвації національної валюти протягом трьох перших кварталів 2008 р. відхилення середньорічного значення від верхньої межі планового коридору склало лише 0,3%. За результатами 2009 р. відхилення фактичного середньорічного значення від верхньої межі планового коридору становило вже 53% [6, с. 162]. В наступні роки планові показники обмінного курсу не встановлювалися.

У досліджуваному періоді збільшення офіційних резервних активів відбувався у 2005–2007 рр. та за результатами 2010-2011 років . За перше півріччя 2012 року спостерігалось зменшення золотовалютних резервів України.

За результатами вивчення Основних засад можна зробити висновок, що головним орієнтиром грошово-кредитної політики протягом 2005–2012 рр. Національний банк України вважає індекс споживчих цін.

Регулювання обмінного курсу спрямовувалось на підтримання цінової і фінансової стабільності. Вплив НБУ на динаміку обмінного курсу підпорядковувався завданням підтримки цінової і фінансової стабільності. Крім того, у кожному з досліджуваних періодів Національний банк України декларував необхідність подальшої лібералізації валютних відносин, зокрема, збільшення гнучкості режиму валютного курсу .

Девальвація як інструмент валютного регулювання майже не застосовується в Україні. Фактичні тренди щодо девальвації гривні формуються з урахуванням об'єктивних тенденцій, що складаються у сфері зовнішньоекономічної діяльності резидентів України та зовнішніх шоків. У свою чергу , НБУ переважно намагається згладжувати вплив зазначених тенденцій для забезпечення поступальної та прогнозованої девальвації валютних курсів.

Ревальвація як інструмент валютного регулювання застосовувалась НБУ навесні 2005 р. та 2008 року. Дані процеси переважно обумовлювались впливом зовнішніх чинників, які визначали структуру та динаміку платіжного балансу країни. Таким чином, девальвація або ревальвація не є повноцінними інструментами валютного регулювання в Україні. Національний банк не має достатніх ресурсів для практичної реалізації ринковими методами (незалежно від дії зовнішніх чинників) стратегічної політики щодо девальвації чи ревальвації національної валюти.

Диверсифікація валютних резервів як інструмент валютної політики НБУ спрямована на захист від валютного ризику офіційних резервів держави. Дані резерви необхідні для здійснення міжнародних розрахунків і проведення валютних інтервенцій. Таким чином, даний інструмент відіграє пасивну роль, а переважно використовується як допоміжний інструмент, що забезпечує ефективність інших інструментів валютного регулювання (насамперед валютних інтервенцій) [6, с. 164] .

Останнім економічним інструментом валютного регулювання, який розглядається нами у межах даного дослідження, є девізна політика. Основною формою девізної політики в Україні є валютні інтервенції НБУ. Здійснюючи валютні інтервенції, Національний банк України намагається збалансувати попит і пропозицію іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України, що, у свою чергу , забезпечує прогнозований та економічно обґрунтований рівень валютного курсу .

Протягом останніх років валютні інтервенції є основними економічним інструментом валютного регулювання в Україні. Валютні

інтервенції використовувались також для продажу іноземної валюти резидентам для підтримки зовнішніх платежів за борговими зобов'язаннями і розрахунками за критично важливими імпортними контрактами [5].

Протягом вересня 2009 р. – лютого 2010 р. валютні інтервенції НБУ сприяли зміцненню національної валюти на 1,3% – до рівня 790 грн. за 100 дол. США. Зміна офіційного курсу гривні до долара США відображала динаміку коливань її котирувань на міжбанківському валютному ринку. Подальше зміцнення національної валюти могло послабити позиції експортерів, що призвело б до погіршення поточного рахунку платіжного балансу держави та послаблення пропозиції іноземної валюти на міжбанківському ринку України. Тому починаючи з березня 2010 р. НБУ почав активно викуповувати валюту на міжбанківському ринку, стримуючи, з одного боку, подальшу ревальвацію гривні, а з іншого – поповнюючи валютні резерви, обсяг яких суттєво зменшився в умовах фінансової кризи. Крім інтервенцій, на позитивну динаміку міжнародних резервів вплинуло надходження зовнішньої позики від російського банку ВТБ на рахунки уряду України, а також кредити, отримані від МВФ [1].

Другою групою інструментів прямого впливу є адміністративні методи, найбільш розповсюдженим з яких є валютні обмеження. Останні реалізуються за допомогою встановлення законодавчих або нормативних правил щодо заборони, лімітування й регламентації операцій резидентів і нерезидентів з валютою та валютними цінностями. Основними валютними обмеженнями, що діють в Україні є:

- Законодавчі обмеження щодо розрахунків в іноземній валюті;
- Ліцензування валютних операцій;
- Надання і одержання резидентами кредитів в іноземній валюті, якщо терміни і суми таких кредитів перевищують установлені законодавством межі;
- Використання іноземної валюти на території України як засобу платежу або як застави;
- Здійснення інвестицій за кордон, у тому числі шляхом придбання цінних паперів, за винятком цінних паперів або інших корпоративних прав, отриманих фізичними особами — резидентами як дарунок або в спадщину;
- Обмеження щодо здійснення валютно-обмінних операцій;
- Обмеження щодо торгівлі іноземною валютою;

- Обмеження щодо розрахунків у національній валюті;
- Зобов'язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна;
- Звітність про валютні операції. Валютний контроль;
- Відповідальність за порушення валютного законодавства [4].

Література

1. Бюлетень Національного банку України.– 2010.– № 8
2. Дзюблюк О.В. Валютна політика: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 422 с.
3. Журавка Ф.О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки: Монографія. – Суми: ТОВ “КВК “Ділові перспективи”, ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 336 с.
4. Основні валютні обмеження, що діють в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forlawyer.com.ua/knigi/bankvske-pravo-ukrayini-getmancev-do/14722-osnovn-valyutn-obmezhennya-scho-dyut-v-ukrayin.html>
5. Річний звіт Національного банку України за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
6. Савченко Т.Г. Оцінювання ефективності інструментів валютного регулювання в Україні / Т.Г. Савченко, М.А. Єпіфанова // Актуальні проблеми економіки – 2011. - №2. – С. 161-170.

ВЕРЕЩИНСЬКА НАТАЛІЯ

факультет банківського бізнесу

група БС-41

Науковий керівник:

Прийдун Л. М.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Розвиток банківської справи безпосередньо пов'язаний із історією діяльності банків, а також з виникненням грошей. Метою функціонування комерційних банків є не лише отримання прибутку, захист інтересів вкладників і кредиторів, гарантування безпеки зберігання коштів клієнтів на рахунках, а й створення сприятливих умов для розвитку економіки країни. Слід зазначити, що фінансова криза, яка виникла у 2008 році, відчутно похитнула стійкість вітчизняної банківської системи. Підтвердженням цього може бути збиток, одержаний комерційними банками уже у першому кварталі 2010 року, що був зумовлений зростанням депозитів фізичних та юридичних осіб на фоні падіння обсягу кредитування економіки. Порівнюючи наслідки кризових явищ в країнах

світу, можна стверджувати, що саме Україна найбільше відчула вплив економічної кризи. Причинами цього стали нерозвиненість внутрішнього фінансового ринку, а також високий рівень експортно-імпоротної залежності нашої держави.

Найбільш відчутним наслідком фінансово-економічної кризи стало зменшення обсягу довгострокового кредитування та зниження ресурсної бази банківських установ. Так, у період з 2009 по 2010 рік відбулися зниження загального обсягу зобов'язань банків приблизно на 7,1%. Водночас, спостерігалось збільшення частки залучених коштів від фізичних осіб, обсяги яких за II півріччя 2009 року підвищились на 6,7 %. Схожі зміни відбулися і в 2010 році. Кошти, залучені банками від фізичних осіб, з початку року зросли приблизно на 8 млрд. грн., і становлять 29 % від зобов'язань банків[1]. Зазначимо, що у вирішенні проблем функціонування банківської системи активну участь приймав уряд та НБУ через розробку відповідних нормативно-правових актів та шляхом регулювання діяльності банків. Відтак, у період кризи НБУ надавав стабілізаційні кредити з метою підвищення ліквідності банківської системи України. В результаті зазначених заходів банкам вдалось частково компенсувати відтік ресурсів з депозитних рахунків клієнтів. Відчутною була також участь держави у капіталізації трьох банків: Укргазбанку, банку «Київ» та Родовідбанку, що спричинило відновлення довіри населення до банківської системи.

Зазначимо, що період економічної кризи можна охарактеризувати посиленням ролі державних банків, до яких належать Укрексімбанк та Ощадбанк, які суттєво підвищили рівень власного капіталу. В результаті цього, частка капіталу державних банків у капіталі банківської системи становить на даний час понад 25%, тоді як на початку 2008 року всього 5%[5].

На сьогодні позитивним фактором для банківської системи України є початок відновлення економіки. Дане явище, у свою чергу, пов'язане із зростанням економік країн - торговельних партнерів України, адже динаміка ВВП нашої держави перебуває у тісному зв'язку з динамікою ВВП інших країн світу. Іншими словами, зростання ВВП країн-партнерів стимулює збільшення попиту на українські товари, що, в свою чергу, призводить до росту ВВП України. Проте, для того, щоб підтримати даний процес та з метою відновлення кредитування економіки, регулятор повинен створити відповідні мікро- та макроекономічні передумови[3].

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика показників діяльності банків
за 2008–2010 роки [4]**

Категорія комерційних банків	Показники діяльності	2008 рік		2009 рік		2010 рік	
		Млн. грн.	У %	Млн. грн.	У % до 2008 року	Млн. грн.	У % до 2008 року
Із 100% іноземним капіталом	Активи	12044,82	100	41483,20	344	81753,76	679
	Балансовий капітал	1270,18	100	4270,60	336	8850,39	697
	Фінансовий результат	259,04	100	282,23	109	400,61	155
	КПІ	14449,42	100	36393,14	251	68431,92	472
З часткою іноземного капіталу	Активи	51877,40	100	177380,65	342	312499,65	602
	Балансовий капітал	5090,37	100	17955,18	353	34230,91	672
	Фінансовий результат	427,38	100	994,59	233	1424,24	333
	КПІ	71494,93	100	146428,48	205	253999,43	355
Із 100% українським капіталом	Активи	178777,12	100	201270,40	113	298692,38	167
	Балансовий капітал	22247,11	100	26948,51	121	41711,49	187
	Фінансовий результат	1284,94	100	1705,28	133	2539,36	198
	КПІ	106385,59	100	159164,21	150	261140,45	245

Також наслідки фінансової кризи вказали на необхідності удосконалення діяльності НБУ, зокрема, в частині підходів до економічних нормативів, а також своїх положень та інструкцій, оскільки часте внесення змін та доповнень до існуючих стандартів негативно впливають на діяльність банківської системи та подальше економічне зростання нашої держави, а також на можливість її виходу на міжнародні фінансові ринки.

Фінансово-економічна криза відобразила неефективність наявних методів державного регулювання фінансового сектора України. Для банківської сфери 2010 рік став стабілізаційним роком, у цей період відбувається зменшення кількості збиткових банків, так, якщо у 2009 році їх кількість становила 64, то за результатами 2010 року вона зменшилася

до 35[2]. Сукупні доходи банків за 2011 рік збільшилися на 2,3% порівняно із 2010 роком.

Разом з тим, однією з найбільших проблем розвитку банківської системи в Україні є її низька конкурентоспроможність (неможливість вітчизняних банків конкурувати з іноземними банками). Слід зауважити, що кількість іноземного капіталу в статутному з кожним роком зростає, це відображено у таблиці 1.

Підсумовуючи, відзначимо, що посткризовий період для банківської системи можна охарактеризувати високими ризиками, що завдають значних збитків комерційним банкам. Саме тому, з метою зменшення ризиків, слід впроваджувати нові, більш ефективні методи нагляду та регулювання їх діяльності.

Література

1. Global Financial Stability Report. Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System [Text] / Washington U.S.A. : Publication Services International Monetary Fund, 2010. – April. – 253 p.

2. Аналітична записка АУБ «Уроки банківської кризи 2008–2009 років і шляхи [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.aub.org.ua>.

3. Геєць В. М. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи [Текст] / В. М. Геєць // Економіка України. – 2009. – № 2. – С. 5–23.

4. Гуревич М. М. Банківська система України : України. — шляхи удосконалення в контексті євроінтеграційних процесів / М. М. Гуревич, І. О. Колмикова // Вісник економіки транспорту і вості. — 2011. — № 33. — С. 82–85.

5. Необходимы смена парадигмы и реформа финансовой системы [Текст] // Банковское дело. – 2009. – № 11. – С. 88–90.

ГОРДІЄНКО ВОЛОДИМИР

факультет банківського бізнесу

група БСм-52

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Чайковський Я.І.

СЕКРЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІСЛАМСЬКОГО БАНКІНГУ

Створення в 1975 році Ісламського банку розвитку і Дубайського ісламського банку поклало початок розвитку ісламського банкінгу. Сьогодні принципи даного банкінгу успішно застосовуються не лише в мусульманських країнах, але і у США та країнах Європи.

Велика кількість західних банків підтримують так-звані “ісламські вікна” для надання послуг згідно з нормами Шаріату, окрім стандартного набору традиційних послуг [3].

Ісламський банкінг – це не просто грошові операції які проводяться банками ісламських країн. Про суть ісламського банкінгу говорить сама його назва: це така діяльність банків, яка відповідає нормам ісламу [2].

Для більш повного розуміння фінансово-кредитної діяльності ісламських банків охарактеризуємо основні типи їхніх операцій:

1) “Мурабаха” – найпоширеніший кредит на конкретну покупку. Власником купленого товару є банк, до того моменту, поки клієнт не погасить всю позичену суму. Банк при цьому виступає торговим посередником – замість брати відсоток з кредиту, він купує товар за одну ціну, а продає за іншу. Різниця залишається банку.

2) “Мудабара” – аналог депозиту. Вкладник довіряє свій капітал “мударibu”, який використовує ці гроші в бізнесі. Прибуток ділиться між учасниками договору.

3) “Мушарака” – банк здійснює фінансування, непов’язане із стягуванням певного відсотка, але бере участь у одержанні певного прибутку. Розподіл при цьому здійснюється таким чином: одна частка виділяється партнеру в оплату за його працю, інша частина розподіляється між партнером і банком, що надав фінансування в співвідношенні, пропорційному внеску кожного учасника в сукупні витрати за проектом [1].

4) “Інджар” – довгострокова оренда, аналог лізингової операції.

Окреслимо характерні особливості ісламського банкінгу:

- діяльність заснована на інвестуванні;
- заперечення відсотка;
- поділ між клієнтом і банком, як прибутків, так і збитків;
- заборона спекуляцій;
- оцінка суті і перспективності проекту, що фінансується;
- відсутність проблеми “фідуціарних коштів”;
- фінансування реальних об’єктів та виробництва;
- сприятливі умови для МСБ;
- ризики розподіляються між вкладниками, банком та позичальником;
- контроль за діяльністю здійснюється представниками духівництва.

Основними проблемами розвитку ісламського банківництва є:

1) Різні країни, відповідно - різні напрями ісламу мають різні інтерпретації багатьох нюансів банківської справи, а це в свою чергу заважає уніфікації та стандартизації банківського середовища.

2) Відсутність гнучких безпроцентних фінансових інструментів для переміщення грошей та фондів.

3) Високий рівень зловживань серед дебіторів.

4) Відсутність ефективного аналогу міжбанківського валютного ринку, що у свою чергу унеможлиблює якісне управління ліквідністю фінансових інститутів.

5) Багато мусульман віддає перевагу традиційним банкам, обираючи банк, який дає вищі доходи.

Перевагою ісламської системи є те, що банки не наражаються на надмірні ризики щодо певного кредитування та повніше відповідають потребам розвитку реального сектора економіки.

Підсумовуючи, варто зауважити, що ісламські банки розвиваються досить швидко, а специфічна модель ведення банківського бізнесу дозволяє їм проникати в усі сфери соціально-економічного життя. Ісламський банкінг стимулює розвиток економіки, надаючи кошти для покупки чи виробництва реальних активів. Слідування його принципам зводить до мінімуму спекулятивні операції з цінними паперами, подібні тим, які призвели до іпотечної кризи США.

Література

1. Бондаренко Л. Особливості функціонування ісламського та традиційного банкінгу / Л. Бондаренко // Науковий вісник Ужгородського університету 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_33_sv2/SOURCE/4.pdf

2. Секрети ісламського банкінгу та його сьогодення / Україна фінансова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/087.htm

3. Тагібегов М. Ісламський банкінг: відповідь кризі / М. Тагібегов // ALLS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://alls.in.ua/3769-islamskijj-banking-vidpovid-krizi.html>

ГОРДІЙ НЕЛЯ

*факультет банківського бізнесу
група БСм-52*

*Науковий керівник:
к.е.н., доцент Балянт Г.Р.*

АНАЛІЗ ЗАХОДІВ АНТИКРИЗОВОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Світова фінансова криза дестабілізувала загальний економічний розвиток країн, спричинивши поширення високих темпів інфляції, зростання безробіття, зниження темпів інвестиційних процесів. В банківських системах зарубіжних країн відбулися такі зміни: зростання обсягу проблемних кредитів, зниження показників фінансової стійкості провідних банків, дефіцит ліквідних коштів, переведення крупних банків до стану «проблемних» або їхнє банкрутство, девальвація національних валют.

Центральні банки зарубіжних країн намагалися вжити заходи, які були спрямовані на відновлення фінансової стійкості банківської системи в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Особливо гостро криза проявилася у банківському секторі багатьох країн. Вкотре підтвердився незаперечний факт, що саме стабільність банків визначає "фінансовий пульс" економіки.

Узагальнення регуляторної практики державних органів у різних країнах щодо посткризового відновлення дозволяє акцентувати увагу на певних моментах. Відповідні дії монетарної та виконавчої влади зводились до підтримки ліквідності фінансових установ, які проявились через реалізацію таких регулятивних і фінансових інструментів:

- рефінансування центробанками банків другого рівня у межах наявних резервів;
- зміни в дисконтній політиці при зменшенні облікових ставок;
- використання ресурсів міжнародних фінансових організацій (МВФ, групи Світового та інших банків);
- інші заходи (інструменти страхування та гарантування) [1, с. 30].

Наявними операційними інструментами такої політики були: зменшення і підтримка на низькому рівні базових процентних ставок; викуп на відкритих ринках державних та інших боргових зобов'язань. Як

інструмент міждержавної та корпоративної конкуренції все частіше використовується політика протекціонізму.

У всіх країнах розроблялись антикризові програми і пакети (різного змістовного наповнення). Центробанки розвинених країн під час кризи вдавалися до політики монетарного стимулювання національних економік і дотримання стратегії "кількісного пом'якшення".

Після глобальної фінансової кризи, світова економіка перейшла на фазу невпевненого та нерівномірного відновлення. Для відновлення економік протягом 2008 - 2009 рр. в країнах були прийняті масштабні плани підтримки фінансового сектора, включаючи експансіоністську грошово-кредитну політику і сприяння міжбанківському ринкові. У США перший такий план був прийнятий у лютому 2008 р., у Японії - у серпні, у Німеччині - у листопаді і у Франції - у грудні 2008 р. Наприкінці 2008 р. прийняті плани були скоординовані, зокрема, у рамках Групи двадцяти (G20).

На перший погляд Західна Європа та США мали б гостріше відчувати наслідки кризи, адже вони більшою мірою інтегровані до системи світового господарства. Водночас основним фактором, який дозволив максимально нівелювати небажаний вплив глобальної фінансово-економічної кризи, стало антикризове адміністративно-правове регулювання, що здійснювалося в цих країнах. На особливу увагу заслуговує досвід США, де антикризова політика цілеспрямовано проводиться з кінця 2008 року та має комплексний характер. Крім того, саме Сполучені Штати мають досвід у подоланні таких глобальних криз, як Велика депресія 30-х років та економічна криза 70-х років ХХ століття [2, с. 4].

Наприкінці 2008 року Федеральною резервною системою США була запущена програма кількісного зм'якшення QE1, у результаті якої економіка була профінансована на суму 2 трлн. доларів США, завдяки чому вдалося на деякий час зупинити кризові явища, відновити фондові і сировинні ринки у світі [3, с. 321]. Але коштів, виділених по цій програмі, виявилось недостатньо і ФРС США довелося запускати QE2, у рамках якої ще трильйон доларів США надійшов на ринки.

В цілому для світової економіки такі заходи з боку США призвели до таких зрушень: по-перше, прийняття грошовою владою США нової програми емісії («кількісного зм'якшення») QE2 привело не до падіння ставки реального кредитування, як це планувалося, а, навпаки, до її підвищення. Тобто оцінка негативних факторів (зростання інфляції,

фінансових ризиків і так далі) стали превалювати над позитивними (активізація ділової активності), що фактично у світі змінило відношення до долара.

По-друге, багато країн у взаємних розрахунках почали відмовлятися від доларів і переходити до інших валют або форм розрахунків.

По-третє, девальвація світових розрахункових валют й процеси захисту національного виробника і національних ринків, почали скорочувати частку транснаціональних торговельних потоків у світовій економіці.

Така політика привела до знецінювання долара і запустила інфляційні процеси, державний борг США досяг майже 100% ВВП, у світі почалися «валютні війни», країни-учасники яких переслідували мету максимально девальвувати свої національні валюти [3, с. 322].

США в жовтні 2008 року почала реалізовуватися програма допомоги фінансовим установам – Troubled Assets Relief Program (TARP – програма звільнення від проблемних активів) – загальною вартістю 700 млрд. доларів США. Причому 250 млрд. доларів США Міністерство фінансів виділило на рекапіталізацію банків [4, с. 23].

В основу цієї програми було покладено такі ключові елементи:

— посилення довіри до банківської системи з метою фінансової стабілізації шляхом проведення ретельного стрес-тестування провідних банків, забезпечення прозорості балансів та належного рівня інформування, надання фінансової допомоги;

— створення державно-приватного інвестиційного фонду;

— стимулювання споживчого попиту і бізнесу;

— посилення прозорості і платоспроможності, обмеження розміру дивідендів;

— підтримка домогосподарств і запобігання втратам заставного майна;

— сприяння розвитку підприємств малого бізнесу, надання їм позик.

На сьогоднішній день є два фактори, від яких залежить стабільність світової фінансової системи. Це рішення ФРС США про продовження або припинення політики кількісного зм'якшення і боргова ситуація в Європі.

Відповідно до оцінок Адміністративно-бюджетного управління США, дефіцит федерального бюджету зріс з 8,9% ВВП у 2010 р. до 10,9% ВВП у 2011 р. Продовження фінансування бюджетного дефіциту у США було загальмовано через досягнення конституційної межі держборгу у травні 2011 року [3, с. 322].

Для світової економіки істотним фактором, що визначає перспективи цінової динаміки товарних ринків і перспективи фінансової стабільності, стало відмовлення ФРС від зупинки програм монетарного зм'якшення (QE3).

Тільки в червні Комітет з відкритих ринків Федеральної резервної системи США прийняв рішення про завершення програми кількісного зм'якшення, офіційно оголосивши про припинення викупу облігацій в обсязі 600 млрд. доларів США, установивши орієнтир кількості цінних паперів казначейства США на власному балансі в розмірі 2,65 трлн. доларів США [3, с. 322].

Це рішення говорило про зниження потоку доступної ліквідності, що надходила у фінансову систему і частково через цінні папери на товарні активи, підтримуючи стійкий тренд котирувань. Припинення викупу облігацій викликало зниження котирувань, що спостерігалось, сировинних ринків.

В американській економіці, незважаючи на завершення другої програми кількісного зм'якшення, і неминучості швидкого переходу до обмежувальних заходів, так і не вдалося досягти помітних успіхів у зниженні безробіття і відновленні зайнятості. Це ставить під загрозу відновлення внутрішнього попиту й у цілому зростання економіки.

Ключову дисконтну ставку (так звану ставку по федеральних фондах) ФРС зберегла в діапазоні 0-0,25% річних, повторивши намір утримувати ставку на винятково низькому рівні щонайменше до середини 2013р. "Економічний ріст залишається повільним. Останні індикатори вказують на слабкість ринку праці, рівень безробіття залишається високим", - заявив Голова ФРС, додавши, що турбулентність на світових фінансових ринках обумовлює значні ризики у відношенні економічних перспектив США [5].

В американській економіці відсутнє відновлення довгострокових інвестицій, позначилась недостатня їхня прибутковість у порівнянні з короткостроковими інвестиціями в біржові активи. Зберігається високе безробіття, ріст випуску забезпечується інтенсифікацією продуктивності. Не видно позитивних зрушень на житловому ринку - насамперед у будівництві нових будинків - ключовому секторі для активізації попиту в американській економіці.

Серед позитивних факторів - стійке відновлення промисловості, насамперед у США і Німеччині, відновлення доходів домашніх господарств, що підтримують компоненту загального кінцевого

споживання ВВП, помітне зростання прибутку корпоративного сектора, ріст інвестицій у найбільше високотехнологічні сектори економіки.

Таким чином, провівши аналіз системи заходів антикризового адміністративно-правового регулювання у США, можемо зауважити, що ця країна має значний досвід у сфері подолання кризових явищ та відповідного реформування економіки. У своїй антикризовій політиці США застосовували переважно економічні методи впливу на суспільні відносини, а також використовували кризові явища як передумови для структурної модернізації всієї системи господарювання. Найбільша увага в ході здійснення антикризового регулювання повинна бути приділена тим сферам економічної системи, які спричинили первинне виникнення та подальший розвиток кризових явищ: банківській сфері, промисловості, сільському господарству. Крім того, одним з пріоритетних напрямів антикризової політики є проведення урядом скорочення власних операційних витрат та використання податкової системи насамперед як стимулювального, а не фіскального механізму.

Література

1. Корнєєв В. Регулювання кредитних ринків і перспективи стабілізації фінансової системи України [Текст] / В. Корнєєв // Вісник КНТЕУ. – 2011. – №5. – С. 28-36.
2. Крикун В. Б. Антикризове адміністративно-правове регулювання економіки у США: вивчення досвіду [Текст] / В. Б. Крикун // Фінансове право. – 2011. – №3. – С. 4-8.
3. Рубцова М. Ю. Політика «кількісного зм'якшення» QE1, QE2, QE3: наслідки для світової економіки та України [Текст] / М. Ю. Рубцова // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2012. – Ч.1. – С. 321-326.
4. Чуб О. Банківські кризи: теоретичні та прикладні аспекти [Текст] / О. Чуб // Вісник НБУ. – 2010. – №3. – С. 22-26.
5. Analytical report «Of the world economic situation and prospects in 2011», New York-Geneva, UN, 2011.

ГРИБЧУК ТЕТЯНА

*факультет банківського бізнесу
група БСм-52*

Науковий керівник:

д.е.н., проф. Дзюблюк О.В.

ДОСВІД ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ У СИСТЕМІ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Валютний контроль є одним з найважливіших напрямків фінансової діяльності держави, оскільки з його допомогою держава може стабілізувати курс національної валюти та протидіяти незаконному відтоку капіталу з країни, відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом. Суттєвим моментом у механізмі валютного контролю є надання державним органам та іншим суб'єктам фінансових правовідносин спеціальних повноважень органів та агентів валютного контролю.

Валютний контроль є складним соціальним явищем, який впливає на внутрішню та зовнішню політику держави, формуючи свою відповідну валютну політику. Він має власні об'єктивні закономірності, які є необхідними для врахування при плануванні заходів у цій сфері. Створення дієвого механізму валютного контролю в Україні неможливо без аналізу закордонного досвіду щодо організації валютного контролю та формування актуальних напрямків удосконалення організації системи валютного контролю на підставі сучасних поглядів на структуру органів у сфері валютного контролю держави.

У світовій практиці валютний контроль активно використовувався Францією, Великобританією, Російською Федерацією, Бельгією, Японією, Німеччиною, Австрією, Італією, Ірландією, Іспанією, Новою Зеландією та іншими країнами на певних етапах розвитку. При цьому кожна держава мала власну специфіку у визначенні форм і методів здійснення валютного контролю, що визначалося особливостями економічного та політичного розвитку [2,с.187].

Розглянемо систему валютного контролю на прикладі Німеччини, Великобританії та Російської Федерації.

Система валютного контролю у Німеччині здійснюється на основі таких законодавчих актів, як Федеральний Закон «Про Німецький федеральний банк» (Бундесбанк), Федеральний Закон «Про валютний обіг і

контроль за товарообігом» (Валютний Закон) [4, с. 228]. Згідно із законодавством Німеччини виняткова компетенція у сфері руху капіталів, здійснення операцій з іноземною валютою належить Федеральному банку.

Слід визначити, що за наявності вільного руху капіталу в Німеччині також проводиться контроль у вигляді обліку капіталів, що перетинають державний кордон. Інформація про рух капіталів через кордон збирається та передається через банки та кредитні установи до Бундесбанку, де проводиться аналіз даних, який дозволяє розробляти конкретні заходи з регулювання валютного ринку.

Унаслідок лібералізації валютного контролю в Німеччині гостріше постало питання щодо організації протидії використанню фінансових систем із метою відмивання грошей, отриманих злочинним шляхом. З метою вирішення цього питання у 1993 р. було прийнято Федеральний Закон «Про виявлення доходів, одержаних в результаті здійснення тяжких кримінальних злочинів». Згідно із даним Законом функція щодо контролю за фінансовими операціями покладена на Федеральний банк Німеччини. Таким чином, система валютного контролю Німеччини виконує функцію контролю за фінансовими операціями з іноземною валютою, протидії легалізації злочинних доходів.

Нормативно-правові акти, що становлять основу валютного контролю у Великобританії, включають закони «Про валютний контроль», «Про імпорт та експорт» 1990 р. та розпорядження «Про контроль за експортом товарів» [4, с. 227].

Британське казначейство є головним органом валютного контролю, однак воно повністю делегувало свої повноваження Банку Англії, який також є органом валютного контролю. Банк Англії керує діяльністю своїх філій, пред-ставництв, які із його дозволу здійснюють фінансові операції. Також до кола органів валютного контролю у Великобританії входять уповноважені банки, митні органи, органи акцизів, які контролюють рух валюти через кордон.

У Великобританії особливу увагу приділяють питанню боротьби із відмиванням капіталів. Одним із заходів цієї боротьби було формування Об'єднаної групи, до складу якої увійшли спеціалісти фінансового сектору економіки. Національна служба Великобританії з фінансових розслідувань займається розкриттям злочинів, пов'язаних із незаконними фінансовими операціями.

Отже, у Великобританії існує система валютного контролю у вигляді обмежень у сфері обігу валюти, система органів, яка здійснює контроль за

інвестиціями та рухом іноземної валюти через кордон, а також активно ведеться боротьба з легалізацією злочинних доходів.

Організація та функціонування системи валютного контролю в Росії за останні роки постійно перебувала в процесі реформування. Найбільш вагомими зміни відбулися у 2003 р., коли був прийнятий Федеральний Закон «Про валютне регулювання та валютний контроль», який встановлює принципи проведення операцій з національною та іноземною валютою на території Російської Федерації, повноваження і функції органів валютного регулювання і валютного контролю, права і обов'язки юридичних та фізичних осіб при володінні, користуванні та розпорядженні валютними цінностями, відповідальність за порушення чинного законодавства.

Органами валютного контролю в РФ є [1]: 1) Банк Росії; 2) Державний митний комітет РФ; 3) Уряд РФ в особі департаментів Міністерства фінансів.

Агенти валютного контролю - організації, які у відповідність до законодавства РФ можуть здійснювати функції валютного контролю. Вони підзвітні відповідним органам валютного контролю. Агентами валютного контролю в Росії є [1]:

- 1) уповноважені банки, підзвітні Банку Росії;
- 2) митні органи, підзвітні митному комітету;
- 3) податкові органи та інші державні структури.

Банк Росії бере участь у здійсненні валютного контролю на правах органу валютного контролю. Для цього в Банку Росії створено Департамент валютного регулювання і валютного контролю. У його компетенцію входить участь у розробці проектів законодавчих актів, розробка нормативних актів Банку Росії у сфері валютного регулювання, підготовка міжнародних договорів, розробка методології здійснення валютного контролю, а також рекомендацій і вказівок для агентів валютного контролю, ліцензування валютних операцій, для яких законодавством встановлено дозвільний порядок їх проведення, збір інформації та складання звітності для статистичних цілей, а також формування та ведення зведених баз даних, координація діяльності підрозділів валютного регулювання і валютного контролю, територіальних управлінь Банку Росії.

Уряд РФ як орган валютного контролю в межах своєї компетенції видає нормативні акти, обов'язкові до виконання усіма резидентами та нерезидентами.

Державна податкова служба при виконанні своїх службових обов'язків користується правами агента валютного контролю та здійснює контроль за відповідністю валютного законодавства, ліцензіями та дозволами, виданими господарським суб'єктам, і проводить відповідні перевірки.

Отже, курс на лібералізацію російського валютного законодавства, у першу чергу, вплинув на сферу валютного контролю, яка забезпечує дотримання валютного законодавства під час виконання валютних операцій. Лібералізація валютного контролю в Росії відбувалась також у скороченні списку органів валютного контролю і чіткому колі їх повноважень.

Основними нормативно-правовими актами у сфері валютного контролю України є : ст.13 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та валютного контролю» від 19.02.1993 р., Положення НБУ «Про валютний контроль» та Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом».

В Україні відповідно до чинного законодавства про систему валютного регулювання і валютного контролю основними державними органами, що мають повноваження у сфері валютного регулювання і валютного контролю, є:

1) Національний банк України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Державна податкова адміністрація України; 4) Міністерство транспорту і зв'язку України;

5) Державна митна служба України. Крім того, окремі завдання з валютного контролю покладаються і на уповноваженні банки [3, с.43-44].

Слід зазначити, що українське законодавство не відносить до органів валютного контролю Міністерство фінансів України. Як свідчить практика розглянутих систем валютного контролю, саме цей орган повинен здійснювати повноваження у сфері взаємодії окремих контролюючих органів та агентів валютного контролю, оскільки повноваження у сфері валютного контролю повинні належати органам, діяльність яких стосується окремих сфер валютних відносин.

Проаналізувавши зарубіжний досвід щодо системи валютного контролю, можна зробити висновок, що важливою метою реформування та удосконалення системи валютного контролю в Україні є оптимізація зв'язків між органами валютного контролю, надання повноважень Міністерству фінансів України органу валютного контролю. Необхідно

також проводити поступову лібералізацію валютного контролю. З цією метою необхідно прийняти Закон України «Про валютне регулювання та валютний контроль», який був би спрямований на усунення недоліків у системі валютного контролю. До єдиної системи органів контролю необхідно віднести Міністерство фінансів та Національний банк України з чітким визначенням повноважень. До агентів валютного контролю слід віднести уповноважені банки, органи податкової інспекції та митного комітету та покласти на уряд України функцію координації діяльності органів та агентів валютного контролю.

Література

1. О валютном регулировании и валютном контроле: федеральный закон РФ от 10 дек. 2003 г. № 173-ФЗ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=123032>
2. Гарбінська А. В. Проблеми теорії та практики організації валютного контролю в Україні / А.В. Гарбінська // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2009. – №3 (46). – С. 185-190.
3. Дзюблюк О.В. Валютна політика: підручник. – К.: Знання, 2007. – 422 с.
4. Лучковська С.І. Еволюція систем валютного контролю у розвинутих європейських державах: фінансово-правові аспекти / С.І. Лучковська // Університетські наукові записки. – 2005. – №4 (16). – С. 225-230.
5. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : декрет Кабінету Міністрів України : від 19.02.1993 р. № 15-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – Ст. 184.

ГУРАЛЬ ІВАННА

*факультет банківського бізнесу
група БСм-52*

Науковий керівник:

д.е.н., проф. Дзюблюк О.В.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ В РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Управління ризиками – це процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків.

Однією зі складових ризик-менеджменту є стрес-тестування. Незважаючи на надмірну деталізацію сучасних банківських технологій з першого погляду, ризик-менеджмент українського банківського сектора

мало використовує “внутрішні” стрес-тести. Проте в кризовій ситуації у банку одночасно реалізуються й взаємно підсилюються різноманітні ризики: коливання валютних курсів і котирувань, що посилюється кризою міжбанківського ринку, затримками платежів за корпоративними кредитами і масовим вилученням клієнтських ресурсів.

Останні дослідження МВФ показують, що в більшості країн центробанки або інші регулятори фінансово-кредитних ринків встановлюють вимоги для проведення стрес-тестів. В Україні подібні вимоги висвітлено в постанові «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України», яка затверджена Правлінням НБУ від 6 серпня 2009 року № 460.

Стрес-тестування – це загальний термін, що поєднує групу методів оцінки впливу на фінансове становище організації несприятливих подій, обумовлених як “виняткові, але можливі” [4].

Стрес-тестування – метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик, та у визначенні шокової величини зміни зовнішніх факторів-чинників – валютного курсу, процентної ставки тощо. Поєднання цих величин дає уявлення про те, яку суму збитків чи доходів отримає банк у разі, якщо події розвиватимуться за закладеними сценарними припущеннями [3].

МВФ і Світовий банк реконструкції та розвитку пропонують методики “стрес-тестування”, які залежать від методів оцінки ризиків і можуть розроблятися відповідно до ієрархії нижче наведених ймовірностей:

- аналіз ймовірно-невизначених подій;
- аналіз найбільш імовірних подій;
- аналіз помірно-несприятливих подій;
- аналіз надзвичайних подій “виняткових, але можливих”.

Навесні 2010 року українські банки пройшли стрес-тести, на яких наполягали МВФ і Світовий Банк. Результати цих випробувань не є публічними. Проте відомо, що капітали 61 з 176 банків потрібно збільшити в цілому на 40 млрд грн. Проти цього європейські банкіри за результатами оприлюднених стрес-тестів виявили 7 з 91 таких, що не витримали перевірку (тобто було визнано, що банк повинен бути докапіталізований) [2].

У закордонній практиці при визначенні співвідношення ліквідних активів і депозитів використовують показник, який визначається співвідношенням поточних активів до поточних депозитів та є аналогом

українського коефіцієнта поточної ліквідності. Рівень цього показника для забезпечення ліквідності банку прийнятий у розмірі не менш 5– 10 % на відміну від українського нормативного значення цього показника в 40 %.

Узагальнюючи європейський досвід, можна виділити чотири базові методи проведення стрес-тестування:

- метод еластичностей;
- метод оцінки втрат;
- сценарний метод;
- індексний метод.

Для порівняння вищезгаданих підходів із загальноприйнятими в Україні назвами методів стрес-тестування їх доцільно звести у таблицю 1.

Таблиця 1

Порівняння світового та європейського підходів до методів стрес-тестування з українським

Назва методу стрес-тестування в Україні	Назва методу стрес-тестування за загальносвітовим (рекомендації МВФ та Світового банку)	Назва методу стрес-тестування за європейським підходом (Базельським підходом)
Сценарний аналіз	Аналіз ймовірно невизначених подій	Метод еластичностей
Аналіз чутливості	Аналіз найбільш імовірних подій	Метод оцінки втрат
	Аналіз помірно-несприятливих подій	Сценарний метод
	Аналіз надзвичайних подій «виняткових, але можливих»	Індексний метод

Перший метод – метод еластичностей, найчастіше використовується тоді, коли існує невизначеність у часі щодо кількісної оцінки економічних зв'язків.

Цей метод призначений для аналізу чутливості, що оцінює ризик як результат стандартної зміни ринкових показників, коли неможливо дати ймовірно-визначену кількісну оцінку, що дозволила б статистично визначити необхідну величину капіталу та резервів.

Другий метод пов'язаний з аналізом найбільш імовірних подій або визначенням втрат унаслідок реалізації економічних ризиків. У даному випадку оцінку ризику називають «очікуваним ризиком», що на рівні окремої події може виглядати парадоксально.

Третій метод – сценарний метод, який присвячено аналізу помірно несприятливих подій. Він дозволяє виявити максимальний обсяг збитку, якого може зазнати інвестор за певний період часу за заданої ймовірності та демонструє зміну вартості інвестиційного портфеля у вигляді лінійної комбінації дохідностей факторів ризику.

Четвертим, останнім методом є побудова так званих «індексів ризику», або індексний метод. Динаміка встановлених за результатами стрес-тесту значень індексів залежить від сукупного впливу основних ризиків, які на даний період часу вважаються суттєвими і впливають на стійкість [1].

Проблемою українського досвіду впровадження стрес-тестування є недоліки у нормативній базі щодо проведення стрес-тестів. Відсутність стандартизації методів стрес-тестування вносить невизначеність у поведінку комерційних банків і позбавляє їх можливості застосовувати цей привабливий інструмент моделювання діяльності в ринковому середовищі.

У той час, як у методичних рекомендаціях Світового Банку та Базельського комітету налічується чотири різновиди стрес-тестів, НБУ висвітлив тільки два. Розширення асортименту методів стрес-тестування і наближення їх до європейських дасть можливість українським банкам повноцінно використовувати даний інструмент оцінки валютного ризику.

Звичайно, вади у нормативній базі не є перешкодою для банків самостійно розробляти та впроваджувати у дію свої власні моделі стрес-тестування. Однак, з точки зору банківського нагляду, для підвищення ефективності використання банками моделей стрес-тестування постає потреба у

розробці регулятором сценаріїв стрес-тестування.

Література

1. Житний, П. Є. Світова практика стрес-тестування у банках України [Текст] / П. Є. Житний, С. М. Шаповалова, Г. М. Карамішева // Вісник Української академії банківської справи. — 2011. — № 1(30). — С. 67-72.

2. Результати стрес-тестів європейських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.prostobankir.com.ua.

3. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України : постанова, затверджена Правлінням НБУ від 6 серпня 2009 року № 460.

4. Что тестирует стресс-тест [Электронный ресурс]. – Режим доступа: rodobnosti.ua/economy/2010/07/.

ДЗЮБИНА МАРІЯ

*факультет банківського бізнесу
група БС-31*

*Науковий керівник:
к.е.н., доц. Балянт Г.Р.*

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ПІД ЧАС КРИЗИ

Діяльність Міжнародних фінансових організацій (МФО) набула вагомого значення для України. Вона сприяє переходу економіки до ринкових відносин, стабілізації й економічному прогресу. У працях як іноземних, так і вітчизняних наукових дослідників розкриваються питання діяльності фінансових інститутів на глобальному фінансовому ринку. Зокрема, серед іноземних дослідників слід виділити праці Д. Хелда, Г. Кісінджера, Дж. Сороса, Дж. Стігліца [2], а серед вітчизняних дослідників – Ю. Пахомова, О. Пасхавера, В. Геєця [3].

Однією з основних тенденцій формування системи міжнародних економічних відносин у третьому тисячолітті є процес глобалізації. Неминучою стала і глобальна інтеграція фінансово-банківської системи, яка передбачає посилення економічної взаємозалежності країн світу. Зокрема, лауреат Нобелівської премії Дж. Стігліц відмітив, що у теперішніх фінансових інститутів не виявилось інструментів з попередження і мінімізації наслідків кризи [2]. За словами О. Пасхавера, в Україні поки що інвестиційний імідж прямо протилежний ідеальному зразку, але змінити його дуже просто: для цього влада повинна реально продемонструвати інвесторам серйозний і цілеспрямований рух у потрібному напрямку. В. Геєць, у свою чергу, вважає, що надзвичайно важливе завдання для України – успішно провести переговори з міжнародними фінансовими організаціями для залучення їх до реалізації різних інфраструктурних проектів, наприклад, у рамках Державного регіонального фонду розвитку [3].

Слід відзначити, що під час кризи Україна посіла одне з провідних місць за позиками в Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк (СБ) серед країн Центральної, Східної та Південної Європи (табл.1) [4].

**Запозичення під час кризи країнами Центральної,
Східної та Південної Європи**

Країна	Дата	Обсяг (дол. США)	Міжнародна фінансова установа
Угорщина	Жовтень 2008р.	25,4 млрд.	МВФ, СБ, ЄС
Україна	Листопад 2008р.	16,4 млрд.	МВФ, СБ
Латвія	Грудень 2008р.	10,5 млрд.	МВФ, ЄС
Білорусь	Січень 2009р.	2,46 млрд.	МВФ
Польща	Квітень 2009р.	20,5 млрд.	МВФ
Боснія і Герцеговина	Травень 2009р.	1,3 млрд.	МВФ
Румунія	Березень 2009р.	27 млрд.	МВФ, СБ, ЄС, ЄБРР
Сербія	Січень – Жовтень 2009р.	4,93 млрд.	МВФ
Загальний обсяг позикових та залучених коштів	Жовтень 2008р. – Березень 2009р.	108,49 млрд.	МВФ, СБ, ЄС, ЄБРР

Дослідження свідчать, що співпраця України з Світовим банком та Міжнародним валютним фондом упродовж всього періоду виявилась малоефективною. Стратегії, які використовувалися в Україні, не принесли належного позитивного результату, а більшість проектів, що реалізовувалися, не були успішними. Низька ефективність допомоги Світового банку у реформуванні економіки України змушує замислитися над наявними проблемами такої співпраці та скоригувати стратегію і тактику співробітництва з цією міжнародною установою.

Основою побудови взаємовідносин мають бути національні інтереси та стратегічні пріоритети України. Подальша робота у цьому напрямі має передбачати, по-перше, визначення оптимального алгоритму взаємовідносин на основі врахування спільних інтересів та специфіку соціально-економічного розвитку нашої країни [1] і, по-друге, вдосконалення форм та механізмів співпраці. Оптимізація алгоритму співпраці із Світовим банком має здійснюватися в напрямі підвищення її ефективності. При цьому співробітництво слід розглядати як інструмент збалансованого ресурсного забезпечення потреб економічного зростання. Форми та механізми співпраці повинні унеможливити звичайне

«проїдання» запозичених коштів і бути націлені на досягнення конкретних результатів на шляху подальшого соціально-економічного розвитку нашої країни.

Україна зможе отримати максимальний соціально-економічний ефект за умови побудови співпраці з цією установою на таких засадах:

1) основним принципом співробітництва має стати максимальна відповідність форм та способів надання допомоги Світового банку потребам економічного та соціального розвитку України;

2) співпраця має бути зорієнтована на створення потужної у політичному, економічному та фінансовому плані держави.

3) рішення про залучення позичкових коштів Світового банку слід приймати на основі ретельного аналізу порівняльних переваг запозичення щодо фінансування з інших джерел на основі чітко встановлених критеріїв і тільки за умови неможливості виділення коштів з державного бюджету, комерційного кредитування або надання приватних гарантій;

4) залучення коштів Світового банку може здійснюватися тільки за умови забезпечення їх ефективного і повного використання та отримання відповідних вигод, які будуть реальними джерелами погашення боргів.

Література

1. Філіпенко А. С. Парадигмальна основа співробітництва України з міжнародними фінансовими інституціями / А. С. Філіпенко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. праць]; КНУ імені Тараса Шевченка; Інститут міжнародних відносин. — 2004. — Вип. 46. — Ч. I. — С. 3–7.

2. Новини банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uabanker.net>.

3. Білоусова Н. Давос — оглядини. Яких аргументів чекає світова бізнес-

4. спільнота від нас? / Н.Білоусова // День. – 2011. – № 13. – С. 33 –35.

5. Crisis Lending. International Monetary Fund [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/crislend.htm>.

ІЛЬЧУК ОКСАНА

*факультет банківського бізнесу
група БС-34*

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Чайковський Я.І.

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

В час науково-технічного прогресу, коли швидкими темпами розвивається мережа Інтернет, переваги електронних платіжних систем стають все більш очевидними, так як число користувачів глобальної мережі невідомо зростає. А від так, можливість оплачувати товари і послуги, не виходячи з дому, щоденно збільшує кількість прихильників такого виду розрахунків. Електронні платіжні системи – це фактично електронний еквівалент звичайних грошей, які використовуються в розрахунках між покупцем і продавцем в Інтернет-магазинах. Саме це зумовило виникнення таких платіжних систем наприкінці 90-их років ХХ століття. Сьогодні їх популярність стрімко зростає, як на міжнародному ринку, так і на українському, де даний вид платежів з'явився не дуже давно.

Згідно з визначенням Європейського центрального банку, «електронні гроші» у широкому розумінні – це електронне збереження грошової вартості на технічному пристрої, яка може широко застосовуватися для здійснення платежів на користь не лише емітента, але й інших суб'єктів, і яка не вимагає обов'язкового використання банківських рахунків для проведення транзакцій, а функціонує як інструмент передоплати на пред'явника [2].

Тобто, електронні гроші – це платіжний засіб, що існує тільки в електронному вигляді, а фактично у вигляді інформації, що міститься у спеціальних базах даних. Електронні гроші зберігаються в електронних гаманцях користувачів відповідної платіжної системи. Управляти грошима у своєму гаманці користувач може за допомогою Інтернету або мобільного телефону [4].

Згідно законодавства України, електронні гроші - одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, а не особою, яка їх випускає, і є грошовим

зобов'язанням цієї особи, яке виконується в готівковій або безготівковій формі [1].

Електронні платіжні системи в Інтернеті формують ринок віртуальних грошей.

Емісію та обіг електронних грошей організовує спеціальна система електронних грошей, яка являє собою модель із набором підсистем, що дозволяють електронній вартості переміщуватися під контролем системного адміністратора, який контролює безпеку створення, обігу та знищення вартості в рамках системи.

Електронні гроші з'явилися відносно недавно наприкінці дев'яностих років, але їх популярність щоденно зростає, завдяки ряду переваг [3]:

1. Анонімність платежів. При здійсненні платежу електронними грошима, як правило, не потрібно повідомляти ніяку інформацію про себе, потрібен тільки номер електронного гаманця.

2. Швидкість і зручність платежів. Переказ коштів відбувається майже миттєво, здійснити оплату можна не виходячи з дому, при наявності комп'ютера та Інтернету. Не потрібно заповнювати від руки платіжні документи.

3. Можливість переказувати малі суми. Банки називають такі суми мікроплатежами. Комісія для них є значно вищою, ніж при переказі більших сум. Мінімальний розмір платежу, який банк погодиться здійснити, також буває обмежений. Платіжні системи дозволяють переказувати невеликі суми.

Слід зазначити, що електронні гроші не збільшують грошову масу, але однозначно пришвидшують процес обігу грошей. Їх поява необхідна на сучасному етапі розвитку економіки, перш за все, для здійснення комерційних операцій через Інтернет, де використання звичайних грошей є незручним або не можливим. Електронні гроші виникли як доповнення до реальних грошей, які існують для здійснення платежів в мережі Інтернет.

В Україні найпопулярнішими електронними платіжними системами є: **WebMoney Transfer, Яндекс.Гроші, RBKMoney, Інтернет.Гроші, E-gold, PayPal.** Найбільша серед них – WebMoney, на яку припадає 80% усього обігу таких грошей. За даними НБУ, станом на 01.01.2012 року загальна сума емітованих електронних грошей становила 4,13 млрд. грн., в 2011 – лише 2,5 млрд. грн., в 2009 – 1,3 млрд. грн., а в 2007 – 250 млн. грн., що свідчить про швидке збільшення емісії та популяризацію даного

виду грошей. За прогнозами Державної Податкової Служби до 2014 року обіг електронних грошей досягне 15 млрд. грн. [5].

18 жовтня 2012 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків», який дозволяє НБУ регулювати випуск і використання електронних грошей. У ньому зазначається, що емітентами електронних грошей можуть бути лише банки, діяльність яких контролюється НБУ. Контроль за дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари і послуги з використання електронних платіжних засобів здійснює Державна податкова служба України. Згідно даного закону, НБУ отримує право визначати порядок здійснення в Україні маршрутизації, клірингу та взаєморозрахунків між учасниками платіжної системи за операціями, здійсненими у межах України із застосуванням платіжних карток, емітованих банками-резидентами.

Отже, для України є пріоритетним розвиток систем електронних грошей. Запровадженням Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків» має на меті підвищити фінансову незалежність та безпеку України; безперервне, надійне та ефективне функціонування платіжних систем; масове запровадження безготівкових розрахунків та розвиток національної платіжної інфраструктури; зменшення валютних витрат банків шляхом переходу на оплату послуг вітчизняних платіжних організацій; платіжних систем у гривні та підвищення якості послуг, що надаються банкам і громадянам України платіжними системами.

Література

1. Закон України від 18.09.2012 № 5284-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%205284-vi>
2. Івасів Б. Електронні гроші: можливості, тенденції розвитку та наслідки поширення / Б. Івасів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/151.htm
3. Лозовик Д. Перспективи розвитку системи електронних грошей в Україні / Д. Лозовик // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1213>
4. Цветкова Н. Електронні гроші, їх переваги та недоліки / Н. Цветкова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/poradnyk/105.htm

5.Податкова візьметься за електронні гроші WebMoney та інші [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://konus.org.ua/podatkova/> .

КАЛИН МАР'ЯНА

факультет банківського бізнесу

група БС-32

Науковий керівник:

викл. Прийдун Л.М.

ЕТОКЕН ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У зв'язку із все більшим поширенням банківських продуктів на основі комп'ютерно-інформаційних технологій залученням широкої аудиторії клієнтів банку до їх використання, особливо актуальним постає питання щодо інформаційної безпеки банку. Вирішення даного питання найбільш комплексно може забезпечити **eToken** (від англ. *electronic* — електронний і англ. *token* — признак, жетон) - торгова марка для лінії персональних засобів аутентифікації у вигляді USB-брелків і смарт-карт. Вона використовується для забезпечення інформаційної безпеки корпоративних і приватних користувачів банківських послуг. Цей пристрій є важливою складовою діяльності банку, оскільки генерований ним пароль є надійно захищений від комп'ютерних вірусів та троянських програм, що є надійним засобом захисту від шахрайства.

Торгова марка була створена ізраїльською компанією Aladdin Knowledge Systems, яку пізніше викупила компанія SafeNet.

До переліку сучасних моделей, створених цією маркою відносяться:

— **eToken PRO** и **eToken PRO (Java)** — смарт-карти і USB-ключі, що являються абсолютними функціональними аналогами смарт-карт;

— **eToken GT** — недорогий аналог USB-ключам eToken PRO (Java), котрий відрізняється меншим об'ємом пам'яті;

— **eToken NG-FLASH** і **eToken NG-FLASH (Java)** — USB-ключі, що поєднують в собі можливості смарт-карт та USB флеш-накопичувачів;

— **eToken NG-OTP** и **eToken NG-OTP (Java)** — USB-ключі, що об'єднують можливості смарт-карт та генераторів одноразових паролів;

— **eToken PASS** — OTP-токен (апаратний генератор одноразових паролів);

— **eToken Virtual** — програмний емулятор (зчитувач) смарт-карт;

— **MobilePASS** — програмний генератор одноразових паролів

Отже, OTP-токени призначені для генерації одноразових паролів. Токени максимально зручні у використанні. Вони мають одну єдину кнопку, при нажиманні на яку на дисплеї висвічується одноразовий код [3].

Основними функціями MAC-токенів є: генерація одноразового паролю та визначення електронного підпису (MAC – message authentication code).

Процедура формування і перевірки електронного підпису проходить таким чином:

1. Клієнт формує в ПК електронний документ (наприклад платіжне доручення).

2. Для відправки в банк електронного документа клієнту необхідно ввести електронний підпис, згенерований MAC-токеном.

3. Клієнт вводить в MAC-токен PIN-код і отримує доступ до функції генерації MAC.

4. Клієнт вводить з клавіатури MAC-токена ключові поля документа, виділені в ПК. Наприклад для платіжного доручення вводиться сума, номер рахунку і ідифікаційний код банку отримувача.

5. MAC-токен вираховує електронний підпис.

6. Клієнт вводить значення електронної підписки в ПК і відправляє його на сервер.

7. Додаток з використанням персонального ключа пристрою, раніше завантаженого в додаток і прикріпленого даному клієнту, аналогічно формує електронний підпис і порівнює з отриманим від клієнта.

8. При співпадінні електронних підписів авторство і цілісність електронного документа вважаються вірними, при неспівпадінні – даний електронний документ не приймається до виконання [1].

На основі даного дослідження було визначено, що такий засіб захисту, як eToken має свої переваги і недоліки. До переваг можна віднести високу надійність та захищеність інформації, що забезпечує повну конфіденційність даних. Тим не менше, недоліком можна вважати неможливість тривалого використання даного пристрою (3-4 роки) [2].

Література

1. Банківські і фінансові інтернет технології. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bifit.ua/products/tokens/index.html>

2. Вільна енциклопедія Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/EToken>

3. Доля О. Огляд ринку засобів багатofакторної аутентифікації / Журнал «Комп'ютер прес» 2006р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.compress.ru/article.aspx?id=15848&iid=750>

КОЛЕСНИК ІРИНА

факультет банківського бізнесу
група БС-33

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Адамик Б.П.

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ЯК СКЛАДОВА РОЗШИРЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ

Проникнення іноземного капіталу в національні банківські системи набуло широких масштабів і стало переважаючою тенденцією в розвитку світової економіки. Проте темпи експансії іноземного банківського капіталу в країнах Центральної та Східної Європи в більшості держав значно вищі ніж в Україні. Банки за участю іноземного капіталу служать одним з основних провідників прямих і портфельних інвестицій з-за кордону, яких особливо гостро потребує наша економіка. Головною метою входження іноземного капіталу є або максимізація доходів, або посилення контролю в країні, тому потрібно детально аналізувати мотиви входження іноземного капіталу в банківську систему країни-реципієнта.

Таблиця 1

Динаміка присутності іноземного капіталу в банківській системі України за 2005-2012 роки [3]

Показники	Роки							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	01.09. 2012
Кількість зареєстрованих банків	181	186	193	198	198	197	194	176
З них з іноземним капіталом	19	23	35	47	53	51	55	55
В тому числі зі 100% іноземним капіталом	7	9	13	17	17	18	20	23
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	9,6	19,50	27,6	35,0	36,7	35,8	40,6	42,9

Як показує таблиця 1, частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків щорічно зростає. В порівнянні з 2005 роком у 2012 вона зросла на 33,3 %. Найбільшими іноземними інвесторами участі в статутному капіталу банків України є Росія, Франція, Австрія, Кіпр, Італія, Угорщина, Німеччина, Швеція, Нідерланди, зокрема упродовж останніх років спостерігається тенденція до збільшення частки російського капіталу.

Таблиця 2

Рейтинг 6 банків за власним капіталом станом на 1.09.2012 [2]

Український банк	Капітал, млн. грн	З іноземним капіталом	Капітал, млн. грн.	З 100% іноземним капіталом	Капітал, млн. грн.
Ощадбанк	17 816	Приват банк	17 750	Промінвест банк	5 366
РОДОВІД БАНК	3 619	Укрсоц банк Uni Credit Bank ТМ	9 233	Альфа-Банк	5 236
ПУМБ	4 458	Дельта Банк	2 947	ВТБ Банк	4 726
Брокбізнес банк	2 938	Мегабанк	833	ОТП Банк	4 053
Фінанси та кредит	2 864	Київська Русь	729	Сбербанк Росії	3 178
Фінансова ініціатива	1 910	ДІВІ Банк	714	Кредитпром банк	2 385

Світова фінансова криза вплинула на багато процесів, і в першу чергу на ті, що пов'язані з рухом капіталу. Протягом 2009 р. банки досить активно збільшували свої капітали, проте велика кількість банків і досі мають низький рівень, і це всерйоз турбує НБУ, оскільки свідчить або про неможливість, або небажання їх власників вирішувати проблему нарощення капіталу. З таблиці 2 бачимо, що станом на 1.09.2012 показник капіталу в розмірі більше 5 млрд. грн. мають лише 8 банків. Провідне місце займає державний банк – Ощадбанк, власний і статутний капітал якого є найбільший в Україні, 2-ге місце займає Приватбанк. В результаті аналізу статистичних даних НБУ встановлено, що показники якості кредитних портфелів у банках з національним та іноземним капіталом суттєво відрізняються: найвищий показник кредитного портфелю має Приватбанк що становить близько 111 млрд грн., потім з великим

відривом Ощадбанк (70 млрд грн.) та ВТБ (28 млрд.грн), що свідчить про провідне місце банків з іноземним капіталом у кредитуванні.

Переваги та недоліки існування іноземного капіталу в банківській системі України висвітлені в роботах багатьох науковців, тому серед усього спектра переваг та недоліків функціонування банків з іноземним капіталом в Україні слід виокремити основні.

Отже, переваги [1]:

- сприяє залученню іноземних інвестицій ;
- прискорює процеси розвитку фінансових ринків, розширюючи спектр банківських послуг та їх якість;
- швидке впровадження передових, новітніх технологій банківської діяльності, нових методів ведення банківського бізнесу;
- підвищення кваліфікації банківських працівників;
- посилення ефективної конкуренції на ринку банківських послуг і розширення спектра якісних банківських продуктів;
- розширення ресурсної бази соціально-економічного розвитку.
- Недоліками є:
- встановлення контролю за банківською системою України з боку іноземних власників вітчизняних банків, що створює загрозу економічному суверенітету країни;
- неспроможність українських банківських установ конкурувати з іноземними;
- цілі іноземних інвесторів не завжди збігаються з пріоритетами економічного розвитку України;

Таким чином, присутність іноземного капіталу поглиблює процеси глобалізації, які здійснюють безпосередній вплив на банківську систему України. Завдання полягає в тому, щоб управляти процесами входження іноземних банків на вітчизняний фінансовий ринок, регулювати їхню діяльність у тих напрямках, які відповідають інтересам вітчизняної економіки, забезпечують банківській системі України стабільне функціонування.

Література

1. Погореленко Н.П., Вінда О.І. Вплив іноземного капіталу на функціонування банківської системи України//Сталий розвиток економіки.-2011.-№5.
2. Фінансові результати банків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tables.finance.ua/ua/finres/capital/~2012/9/1/asc>
3. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

ГІБРИДНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОДИН ІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ДОДАТКОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Розвиток та удосконалення банківської системи є однією з ключових проблем суспільства на даному етапі економічного розвитку. Оцінка всіх аспектів банківської діяльності прямо чи опосередковано пов'язана з його капіталом. Достатня кількість власних коштів банку сприяє його стабільному функціонуванню та забезпечує захист від різноманітних ризиків які виникають у процесі діяльності кредитної установи, тому банки постійно працюють у сфері нарощення та покращення структури їх ресурсів. Одним із шляхів збільшення капіталу банку, який набуває все більшої популярності, є інструменти позичкового капіталу, які не змінюють структуру власників, так званий гібридний капітал.

Термін «гібридні інструменти» найчастіше у європейській практиці використовується для охоплення трьох широких категорій:

— інноваційні інструменти, тобто інструменти з пільгами щодо погашення, як наприклад, «ступеневі» інструменти;

— неінноваційні інструменти, тобто інструменти, які не мають пільг щодо погашення;

— некумулятивні безстрокові привілейовані акції (базовий капітал 1-го рівня).

Інструменти гібридного капіталу створені на основі традиційних(базових) фінансових інструментів, якими є насамперед акції і облігації, а також базових активах інших елементарних ринків(товарних, валютних). Тому вони поєднують певні характеристики як інструментів власності так і інструментів позики.

Значне поширення цих інструментів в провідних країнах світу пов'язане з метою управління рівнем капіталу банку та його балансом загалом і пояснюється такими основними причинами як:

1) достатньо простий та швидкий процес їх емісії;

2) їм притаманний двоякий характер (можуть враховуватися як у капітал, так і у зобов'язання банку);

3) надають можливість зменшити податкові платежі шляхом зниження доходу на розмір коштів, спрямованих в інструменти гібридного капіталу;

4) збільшення капіталу за рахунок таких інструментів не порушує і структури існуючих власників.

До основних фінансових інструментів, що мають характеристики гібридного капіталу, відносяться насамперед облігації, конвертовані в акції, а також похідні фінансові інструменти, а саме форвардні і ф'ючерсні контракти, опціони і свопи, а вже на їх основі можуть бути побудовані складніші субдериивативні інструменти.

Інструменти гібридного капіталу є низько прибутковими, але їх істотною перевагою є можливість практично безризикової присутності інвесторів на ринку, оскільки вони гарантують повне повернення вкладених коштів а також дозволяють уникнути ризику зниження курсової вартості базових активів.

Сьогодні в Україні дозволено залучати кошти, для врахування їх у розрахунок власного капіталу банку, без зміни структури власників, тільки на умовах субординованого боргу, всі інші інструменти гібридного капіталу не мають нормативного підкріплення для використання їх у вітчизняній практиці.

Однак, якщо Національний банк України дотримається рекомендацій Банку Міжнародних Розрахунків(BIS) та перейме приклад інших центральних банків ЄС, то використання цих інструментів надасть банківській системі України ряд переваг, таких як: дасть можливість покращити рейтинг українських банків у майбутньому; сприятиме їх швидкому розвитку за допомогою припливу додаткових ресурсів; випуск інструментів гібридного капіталу не вимагатиме грошових вливань з боку власників; дані інструменти зможуть забезпечити вищу прибутковість на акціонерний капітал у порівнянні з емісією акцій а також вони можуть бути організовані і проведені швидше, аніж нова емісія акцій буде зареєстрована регулюючими органами. Однак, ці інструменти мають достатньо важкий процес реалізації у зв'язку із складністю їх структури у порівнянні з пріоритетними незабезпеченими борговими зобов'язаннями.

Тому, на нашу думку, необхідно законодавчо закріпити права вітчизняних банків щодо можливості включення до власного капіталу, залучених шляхом емісії інструментів гібридного капіталу, які широко

застосовуються у міжнародній практиці. Вони дозволяють швидко збільшити основний та додатковий капітал банку у поєднанні із достатньо ефективними з точки зору витрат і способу управління капіталом.

Отже, використання банками України інструментів гібридного капіталу дозволить підвищити капіталізацію банківської системи України та пришвидшити розвиток вітчизняного фондового ринку.

ЛЕСЬКІВ ОКСАНА

*факультет банківського бізнесу
група БС-34*

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Галицейська Ю.М.

ЄВРО: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ НОВОЇ СВІТОВОЇ ВАЛЮТИ

Сучасні тенденції розвитку міжнародного валютного ринку демонструють значні коливання стосовно впливу та ролі світових платіжних одиниць у формуванні системи валютного регулювання. Тематика дослідження дозволяє нам зосередити свою увагу на важливості становлення і функціонування євро як однієї з провідних резервних валют світу. Однак для детального розуміння всіх аспектів поставленої проблеми, насамперед, слід повернутися до «витоків», розглянути передумови, історичні етапи та особливості запровадження нової розрахункової одиниці.

Євро є офіційною валютою 17 із 27 країн Європейського Союзу. Хоча загалом євро використовують понад 480 мільйонів людей по всьому світі .

Остаточному впровадженню єдиної валюти передували цілий ряд знакових для європейського простору історичних подій. Введення євро було одним з етапів формування економічного і валютного союзу (Economic and Monetary Union, EMU), що зароджувався на «теренах» Європи. У 1962 році в меморандумі Європейського співтовариства вперше проголошується необхідність формування єдиної фінансової політики Європи. Висувається ідея «валютної змій», тобто фіксації обмінних курсів валют країн ЄС в певному діапазоні. Плани щодо створення «валютної змій» були реалізовані у 1979 році, результатом цього стало виникнення

Європейської валютної системи. Також було введено єдину розрахункову валюту ЕКЮ (ECU), яка стала праобразом майбутньої валюти [3].

Надалі ці досягнення були закріплені в Єдиному європейському акті (Single European Act) 1986 року і Маастрихтському договорі (Treaty on European Union) 1992 року, що формально заклали основи Економічного і валютного союзу (Economic and Monetary Union, EMU) і єдиної європейської валюти.

Основні положення Маастрихтського договору були присвячені проблемам реформування економічної і фінансової політики, кінцевою метою якої було введення в країнах ЄС єдиної валюти. Угода передбачала встановлення графіку впровадження єдиної валюти і загальних правил в області державного бюджету, інфляції і процентних ставок для всіх учасників майбутнього валютного союзу.

У 1994 році у Франкфурті-на-Майні було створено Європейський валютний інститут, в завдання якого входило керівництво проектом створення єдиної валюти і спостереження за економічними процесами в країнах-членах ЄС. Офіційно визначений план переходу до єдиної валюти був затверджений на саміті в Мадриді 15-16 грудня 1995 року, де також було погоджено назву нової валюти — «євро» [1].

2 травня 1998 року Рада ЄС, зважаючи на відповідність економік країн критеріям стабільності, прийняла рішення про входження до «зони євро» Австрії, Бельгії, Німеччини, Ірландії, Іспанії, Італії, Люксембургу, Нідерландів, Португалії, Фінляндії і Франції. Вже 1 червня 1998 року було створено Європейський Центральний Банк (ЄЦБ). Завданнями банку були і є підтримка цінової стабільності, а також проведення єдиної монетарної політики на всій території Єврозони. Спочатку євровалюта була введена в безготівковий оборот, а вже згодом були випущені всі наявні купюри.

На даний момент здійснюється випуск банкнот номіналом 500, 200, 100, 50, 20, 10 і 5 євро. Стосовно монет, то в обігу перебувають монети номіналом 1, 2 євро, а також 50, 20, 10, 5, 2 і 1 євроцент. Хоча такі країни, наприклад, як Фінляндія та Нідерланди взагалі відмовилися від карбування двох останніх монет. Переважно це здійснюється з метою врегулювання цінових диспропорцій, спрощення розрахунків, а також збалансування грошового обігу. Всі монети мають однакову аверсну сторону, на якій вказано номінал даної монети на фоні мініатюрного зображення карти материкової Європи. На зворотній стороні найчастіше можна побачити національну символіку та орнаменти країн, де було здійснено карбування цих монет. Якщо ж звернути увагу на оформлення і

зовнішній вигляд банкнот, то можна відмітити оригінальність їх дизайну, що передбачає використання різноманітних символів європейських країн і елементів модерну. Спеціальний графічний знак євро (€) є комбінацією грецького епсилона, що є символом значущості європейської цивілізації, літери E (Європа) і паралельних ліній, які перетинають знак і символізують стабільність євро. Зокрема назва валюти — «євро» була запропонована бельгійським есперантистом Жерменом Пірло.

1 січня 1999 року в 00.00 годин за європейським часом країни європейського Економічного і валютного союзу (ЄВС) ввели єдину валюту євро (EUR) і розпочали використовувати її для забезпечення безготівкових розрахунків у вигляді туристичних чеків, електронних переказів та ін. Починаючи з цього моменту було остаточно зафіксовано курси національних валют країн учасниць по відношенню до євро, а євро стала самостійною повноправною грошовою одиницею. На цьому етапі паралельно і рівноправно функціонували як євро, так і національні валюти. Торги по євро почалися 4 січня 1999 року. 1 січня 2001 року Греція приєдналася до «зони євро» і стала 12-ою країною, що підтвердила використання на своїй території єдиної європейської валюти. Починаючи з 1 січня 2002 року протягом терміну, який кожна країна встановлювала самостійно (але загалом не більше шести місяців), в готівковий обіг були введені євробанкноти і монети, що замінили колишні банкноти і монети в національних грошових одиницях.

Словенія, наприклад, увійшла до Єврозони 1 січня 2007 року. Кіпр і Мальта пройшли процедуру узгодження в 2007 році і вступили до Єврозони 1 січня 2008 року. Словаччина увійшла до зони євро 1 січня 2009 року. Останньою державою, яка перейшла на розрахунки єдиною європейською валютою, стала Естонія. Тут євро було запроваджене 1 січня 2011 року [2]. Крім того, євро також введені в обіг: у карликових державах Європи, що формально не входять до складу Євросоюзу (Ватикан, Сан-Марино, Андорра і Монако); у заморських департаментах Франції (Гваделупа, Мартиніка, Французька Гвіана, Реюньйон); на островах, що входять до складу Португалії (Мадейра і Азорські острови); у сербському краю Косово, контрольованому міжнародними миротворчими силами; в Чорногорії (раніше — німецька марка).

Використання єдиної валюти в багатьох країнах має як багато переваг, так і значну кількість недоліків для країн-членів. У наш час існують різні думки стосовно ефекту, викликаного введенням євро, оскільки для розуміння та оцінки багатьох з цих ефектів будуть потрібні

роки, а також створення ефективної системи управління валютними ринками і, що особливо важливо, валютними ризиками. Однією з найяскравіших переваг введення євро — є зменшення ризиків, пов'язаних з курсами обміну валют, що дозволяє полегшити інвестування між країнами. Оскільки європейська економіка характеризується значною залежністю від внутрішнього експорту, переваги цього ефекту важко переоцінити. Зокрема, він дуже важливий для держав, національні валюти яких традиційно перебувають під впливом курсових коливань (середземноморські країни).

Література

1. Євро відсвяткувало свій 10-річний ювілей [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.svit-24.net/71/economic/11609-evro.htm>
2. Естонія вводить євро : наслідки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.donbass.ua/news/world/2010/12/01/html>
3. Попередники євро: передісторія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coinschange.narod.ru/euro.htm>

МАТВІЙЦІВ НАТАЛІЯ-МАРІЯ

*факультет банківського бізнесу
група БС-22*

***Науковий керівник:**
вкл. Матлага Л. О.*

ОСОБЛИВОСТІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Економічне зростання країни певною мірою залежить від ефективності та стабільності її банківської системи. Водночас, формування ефективної вітчизняної банківської системи являє собою доволі непросте завдання та супроводжується низкою проблем щодо становлення і розвитку грошово-кредитних відносин, здатних забезпечити ефективне функціонування реального сектора економіки та сприяти стабільному економічному зростанню. Однією з таких проблем є недостатній рівень капіталізації банківської системи України, що зумовлює певні труднощі в процесі формування якісного портфеля банківських активів та стримує розширення операцій із реальним сектором економіки.

Таким чином, високий рівень капіталізації банків виступає гарантом стабільності національної валюти, забезпечує інвестиційну діяльність

комерційних банків та гарантує фінансову стійкість банків при нестабільності фінансової системи.

Сучасний етап розвитку економіки характеризується низьким рівнем капіталізації банківської системи, тому в Україні найважливішим завданням на найближчі роки є забезпечення обсягу капіталу банків на рівні, який би забезпечив стабільний розвиток вітчизняної економіки.

Капіталізація банку – процес забезпечення банків ресурсним капіталом, для повноцінного розвитку економічних процесів, це процес додавання до суми банківського капіталу діючої частини прибутку (капіталізація прибутку) або залучених за допомогою публічного розміщення акцій засобів. Достатній обсяг капіталізації забезпечує економічну самостійність, фінансову стійкість, прибуткову діяльність на ринку фінансових послуг як кожного банку зокрема, так і банківської системи країни в цілому. Значну увагу питанням підвищення капіталізації банків приділяють у своїх працях такі вчені як О.В. Дзюблюк, П.Ю. Буряк, З.М. Васильченко, О.В. Васюренко, Ж.І. Торяник, та ін. Проте нерозкритими залишаються питання щодо збільшення саме обсягу капіталу банків з метою збереження фінансової стійкості, адже стабільна банківська система – запорука повноцінного розвитку економіки та довіри громадян, які користуються послугами банків.

Проблема недостатньої капіталізації зумовлюється недосконалістю як усієї вітчизняної банківської системи, так і окремих банків, які не мають можливості залучати значні ресурси й проводити масштабні активні операції (насамперед кредитні та інвестиційні). Рівень капіталізації – один із визначальних факторів, що впливає на фінансовий стан комерційних банків та перспективи їх розвитку. Варто зауважити, що за I півріччя 2012 року продовжилось зростання розміру власного капіталу банківської системи України унаслідок збільшення статутного капіталу окремими банками. Сукупний обсяг власного капіталу банків залишається меншим за статутний капітал, що пояснюється значними обсягами накопичених збитків протягом 2009 – 2011 рр. Загалом за I півріччя 2012 року розмір власного капіталу зріс на 4,2% (6,6 млрд. грн.) і дорівнював 162,0 млрд. грн. станом на 01.07.2012 р.

Також відмітимо, що протягом липня 2012 року кількість зареєстрованих банків не змінилась та станом на 01.08.2012 р. складала 176 банківських установ (табл.1). Кількість банків, що мають ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій, залишились без змін – 176 (АТ «РОДОВІД БАНК» має ліцензію санаційного банку), кількість банків з

іноземним капіталом становить 55, з Державного реєстру банків було виключено 24 банківські установи, також було зареєстровано 2 нових банки: ПАТ «МЕЛІОР БАНК» та ПАТ «БАНК «СОФІЙСЬКИЙ». На кінець I півріччя 23 установи перебували у стадії ліквідації. На відміну від негативних результатів 2009 – 2011 рр. (збиток за 2009 рік становив 38 450 млн. грн., за 2010 рік – 13027 млн.грн., за 2011 рік – 7 708 млн. грн.).

Таблиця 1

Показники діяльності банків за 2008 – 2012 рр.[3, 67]

Показники	01.01.2009 р.	01.01.2010 р.	01.01.2011 р.	01.01.2012 р.	01.07.2012 р.
К-сть зареєстрованих банків	198	197	194	198	176
К-сть банків що мали ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій	184	182	176	176	176
К-сть філій банків у межах України	1308	1091	741	455	304
Середньооблікова чисельність працівників	279834	240571	219712	221193	219974
Кількість банків з від'ємним фінансовим результатом	4	63	35	31	19

З проведеного дослідження можемо зробити висновок, що відбулось укрупнення філій банків, а також збільшення збиткових банків, які мають від'ємний фінансовий результат [1]. Реорганізація шляхом об'єднання є ефективним методом підвищення обсягів банківського капіталу, що дасть змогу значно збільшити розмір активів і депозитів, призведе до підвищення ринкової вартості акцій новоствореної установи. Звернемо увагу, що дочірніми банками найбільших міжнародних фінансових груп є Сведбанк, Ситібанк, Райффайзенбанк, Укрсиббанк. І саме завдяки цій обставині ці фінустанови опинилися на вершині рейтингу надійності.

Зауважимо, що активні операції є основою капіталізації банків, проте банківська система України продовжує характеризуватись низьким рівнем кредитування, що пов'язано з доволі високими вимогами до потенційних позичальників, а також погіршенням кон'юнктури основних промислових

ринків, що компенсується активністю банків у розміщенні коштів в ОВДП, міжбанківських кредитах та інших альтернативних активах.

За I півріччя 2012 року банківська система України продемонструвала позитивний фінансовий результат, який дорівнював 1 558 млн. грн. (за результатами I півріччя 2011 року фінансовий результат становив -1 062 млн. грн.). Поступовий вихід на прибуткову діяльність пов'язаний із завершенням формування банками резервів під проблемну заборгованість. Розмір регулятивного капіталу станом на кінець I півріччя порівняно із значенням на початок року був меншим на 2,1% (3,8 млрд. грн.) та аналогічно до власного капіталу був меншим за розмір статутного капіталу системи.

Станом на перше півріччя 2012 року доходи банків становили 71.8 млрд. гривень і збільшились порівняно з відповідним періодом 2011 року на 5.8 %. Основною статтею доходів, як і в минулому, стали процентні доходи.

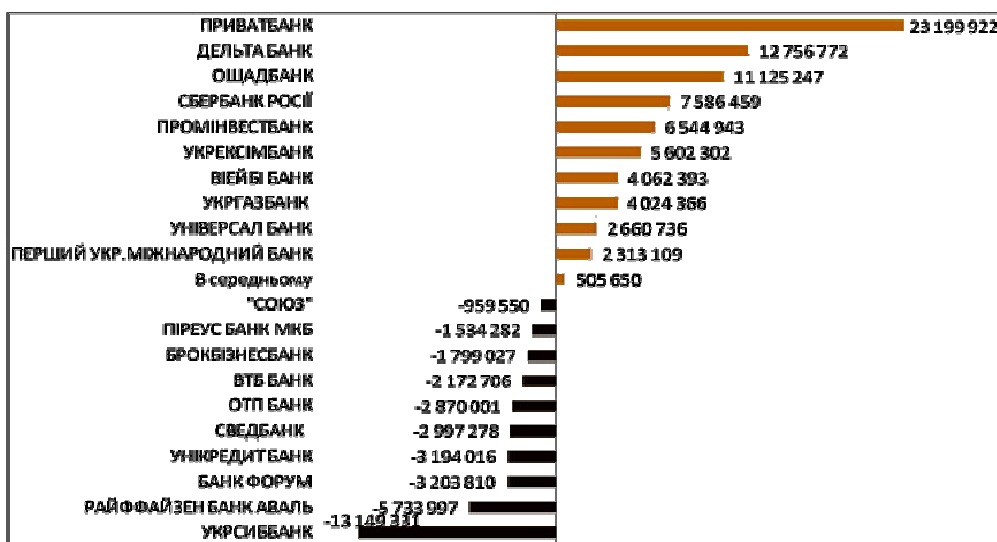

Рис. 1. Дохідність банківських установ протягом 2012р.[3,67]

Обсяги процентних доходів за перше півріччя зросли на 3.6%, хоча їхня частка в загальному обсязі доходів зменшилась порівняно в січні-червні 2011 року на 1.6 процентного пункту – до 79.3%. Розширення кредитування та зростання обсягів і процентних ставок за операціями на міжбанківському ринку зумовило збільшення процентних доходів, отриманих банками від цих видів діяльності. Проте відмітимо, що найбільш збитковим банком був «VAB Bank» (-384,0 млн. грн.), найбільш прибутковим – ПРИВАТБАНК (+590,4 млн. грн.). Процентний дохід за результатами I півріччя 2012 року становив 56 296 млрд. грн., що на 1 389

млн. грн. більше, ніж за аналогічний період 2011 року, та на 962 млн. грн. більше, ніж за I півріччя 2010 року.

Отже, зважаючи на гостру потребу в підвищенні рівня капіталізації – основи надійності й конкурентоспроможності банків на внутрішньому і міжнародному ринках, їм необхідно вживати заходів щодо збільшення статутного капіталу шляхом проведення нових емісій акцій та реінвестування дивідендів, збільшення обсягів іноземного капіталу.

Наступний напрям підвищення рівня капіталізації вітчизняної банківської системи пов'язаний із активізацією процесів концентрації банків[2, 276]. При цьому, злиття та поглинання банківських установ повинні бути зумовлені об'єктивними економічними чинниками, а не втручанням регуляторних органів держави.

Проте, питання капіталізації залежить насамперед від самих банків, їхнього менеджменту та власників. Однак, держава повинна розглядати підвищення рівня капіталізації вітчизняної банківської системи, як одне з пріоритетних завдань розвитку національної економіки в цілому.

Отже проблема капіталізації банків є надзвичайно актуальною і потребує нагального вирішення, адже саме від цього залежить їх фінансова стійкість, забезпеченість ресурсами, довіра з боку інвесторів. Збільшення розміру капіталу – шлях до зміцнення вітчизняної банківської системи. Це умова інтеграції українських банківських структур у світову банківську систему.

Література

1. Банківська система України: підсумки I півріччя 2012 року та ключові тенденції розвитку / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://radnuk.com.ua/journal/2012year/Jornal12/Dumka/>.

2. Коваленко В. Проблеми капіталізації та оцінювання достатності капіталу банку / В. Коваленко, О. Крухмаль, Ж. Торяник // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 8(122). – С. 276-285.

3. Основні показники діяльності банків України на 1 вересня 2012 року // Вісник НБУ. – 2012. – №10. – С. 67.

МЕДЗЯК ТЕТЯНА

*факультет банківського бізнесу
група БСм-52*

Науковий керівник:

д.е.н., професор Дзюблюк О.В.

ВПЛИВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ ДИНАМІКУ В УКРАЇНІ

Ефективність грошової системи залежить від розроблення та реалізації певної грошово-кредитної політики.

Основні засади грошово-кредитного регулювання ґрунтуються на основних критеріях та макроекономічних показниках загальнодержавної програми економічного розвитку та основних параметрах економічного та соціального розвитку України на відповідний період, що включають прогностичні показники обсягу валового внутрішнього продукту, рівня інфляції, розміру дефіциту державного бюджету та джерел його покриття, платіжного та торгового балансів, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Сутність грошово-кредитної політики полягає у зміні пропозиції грошей, тобто збільшення пропозиції в період спаду для заохочення витрат і зменшення - під час інфляції для зменшення витрат.

В Україні головним суб'єктом грошово-кредитної політики є Національний банк. Крім нього, у виробленні грошово-кредитної політики беруть участь інші органи державного регулювання економіки - Міністерство фінансів, Міністерство економіки, безпосередньо уряд, Верховна Рада.

Проте вирішальна роль у розробленні та реалізації монетарної політики належить Національному банку, оскільки він несе відповідальність перед суспільством за стан монетарної сфери. Як передбачено Конституцією України (ст.100), Рада НБУ самостійно розробляє основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням.

Ефективна монетарна політика держави є одним із факторів, що здійснюють вирішальний вплив на забезпечення економічного зростання, оскільки високий рівень розвитку і стабільність грошово-кредитного сектора національної економіки є міцним підґрунтям для її зростання.

Проводячи аналіз грошово-кредитної політики НБУ необхідно виділити наступні етапи в її реалізації:

1) 1991 рік – вересень 1996 року – створення самостійної банківської і грошової систем України, кредитна підтримка економіки, відбувалася підготовка та в обіг було запроваджено національну грошову одиницю – гривню;

2) кінець 1996 року – 1999 рік – проведення грошової реформи з уведенням в обіг національної грошової одиниці та використання на її основі ринкових елементів регулювання грошово-кредитного ринку;

3) 2000 – 2007 роки – подальший розвиток банківської системи і монетарних інструментів регулювання грошово-кредитного ринку, зорієнтованих на підтримку сталого економічного зростання та цінової стабільності;

4) 2008 рік – поточний час – діяльність спрямована на протидію фінансовій кризі і оздоровлення банківської системи.

Впродовж останніх місяців 2012 року Національний банк України ужив комплекс заходів, спрямованих на підтримку процесів економічного зростання шляхом стимулювання більш активної кредитної діяльності банків. Зокрема, було знижено облікову ставку та ставки за кредитами рефінансування банків, здійснено лібералізацію умов проведення операцій прямого репо та запроваджені гнучкіші вимоги до формування банками обов'язкових резервів.

Водночас з метою нівелювання потенційних ризиків для стабільності грошової одиниці та забезпечення рівноваги на грошово-кредитному ринку вживалися заходи щодо подальшого зниження доларизації економіки (зокрема, через поглиблення диференціації нормативів обов'язкового резервування) та стимулювання банків до відповідальнішого ставлення до управління власною ліквідністю (через оптимізацію порядку формування обов'язкових резервів на початок дня та умов звернень банків за підтримкою ліквідності через надання кредиту овернайт).

В умовах обмеженості доступу до зовнішніх джерел фінансування посилилася необхідність активного використання внутрішніх джерел акумулювання коштів. З огляду на зазначене вище, з метою підтримки зацікавленості інвесторів в облігаціях внутрішньої державної позики в іноземній валюті в червні було ухвалено рішення щодо дозволу банкам зараховувати в покриття обов'язкових резервів зазначені інструменти в розмірі 10 % їх номінальної вартості в гривневому еквіваленті.

У першому півріччі 2012 року продовжувалося домінування дезінфляційних тенденцій в економіці України. Базова інфляція в річному вимірі уповільнилася до 3,7 % порівняно з 6,9 % у грудні 2011 року.

Для стимулювання процесів економічного зростання Національний банк застосовував також і важелі процентної політики. З метою підтримки ринкових тенденцій щодо здешевлення вартості кредитів Національний банк з 23.03.2012 знизив на 0,25 в. п. – до 7,5 % річних облікову ставку, яка є базовою ставкою щодо інших процентних ставок Національного банку.

Незважаючи на збільшення ресурсної бази банків та стимулюючий характер грошово-кредитної політики, кредитна активність банків поки що відновлюється недостатньо високими темпами. В умовах заборони споживчого кредитування в іноземній валюті продовжували знижуватися залишки за кредитами, наданими населенню в іноземній валюті, – за перше півріччя 2012 року їх обсяг зменшився на 14,2 %. Натомість залишки за кредитами, наданими в національній валюті, протягом цього періоду збільшилися на 5,7 %.

Отже, дослідивши вплив заходів монетарної політики НБУ на стабілізацію макроекономічної ситуації в Україні та проаналізувавши основні показники діяльності вітчизняної господарської системи можна прослідкувати тісний зв'язок між ефективністю грошово-кредитного регулювання та ростом національної економіки, а також підтвердити тезу про те, що економічне зростання в умовах нестабільності національної грошової одиниці неможливе. Стійкість національної валюти досягається лише при комплексному застосуванні інструментарію монетарної політики та за умов оперативності та точності дії механізмів грошово-кредитного регулювання. Підґрунтям цього є розвиток фінансових інституцій та розгалуженої інфраструктури у вигляді фондового, валютного та інших секторів фінансового ринку. Враховуючи відкритість економіки України, багатofакторність і багатовекторність механізмів, що впливають на економіку країни загалом і грошово-кредитне регулювання економіки НБУ зокрема, органам влади потрібен фаховий, прагматичний і зважений підхід до регулювання економіки і фінансових ринків.

Таким чином, у сучасних умовах вирішення питань щодо модернізації грошово-кредитної політики НБУ та переходу до монетарної політики таргетування інфляції з метою забезпечення цінової і фінансової стабільності в країні стає необхідним, оскільки дозволить покращити прогнозованість економічного розвитку країни і збільшити попит

реального сектору на інвестиції, створити умови для поступового зниження ставок за банківськими кредитами, розширення джерел фінансування підприємств і стимулювання економічного розвитку, зниження інфляційних очікувань, підвищити стійкість економіки, грошово-кредитної і фінансової сфер щодо зовнішніх шоків.

Література

1. Монетарний огляд за 2012 рік : www.bank.gov.ua/
2. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. - К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009.— 404 с.
3. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.

МОЛДОВАН ОЛЬГА

*факультет банківського бізнесу
група БС-31*

*Науковий керівник:
викл. Прийдун Л.М.*

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

У сучасних умовах господарювання фондовий ринок виступає важливою складовою фінансового ринку та засобом забезпечення сталого функціонування всіх галузей економіки. Акумулявання капіталу для інвестицій в господарство країни шляхом придбання, володіння і вільного розпорядження цінними паперами, що виступають одним із інструментів забезпечення обороту фінансових ресурсів, сприяє відповідному розвитку й фондового ринку.

За даними Національного банку України, станом на вересень 2012 року фондовий ринок України є досить обмеженим, приблизно 89% операцій здійснюються в так званому закритому режимі. Крім того, дефіцит цінних паперів, що вільно обертаються на ринку, та операцій з ними перешкоджають встановленню об'єктивної вартості та дохідності вітчизняних цінних паперів.

Падіння індексу «Української біржі», що почалося в середині вересня вже досягло 30%. Останній раз відчутний підйом українського фондового ринку був помічений більше місяця тому, але навіть тоді це була лише недовга корекція після обвалу в кінці літа. Практично кожна торгова сесія

після 14 вересня 2012 року закінчувалася обвалом або черговим зниженням індексу «Української біржі». За 29 торгових днів його значення впало на 28,9 % і на кінець жовтня становило 781,79 пунктів[1,3].

Таким чином, український ринок розвивається за своїми особливими правилами, і події в світі лише частково впливають на настрої місцевих гравців. Навіть якщо звернути увагу на відрізок часу з 14 вересня 2012 р., то 30-відсоткове падіння українського ринку відбувалося на тлі помірної корекції світових індикаторів.

Для досягнення оптимальної дохідності при вкладенні грошових коштів на вітчизняному ринку цінних паперів, необхідно обирати надійні фінансові інструменти, якими можуть виступати акції провідних українських емітентів, так звані ‘блакитні фішки’

«Блакитні фішки» – це звичайні акції великої компанії, надходження і дивіденди якої стабільні або зростають поступово, проте рівномірно. В силу того, що такі акції інвестор може продати у будь-який час при найменших затратах, то вважається, що вони володіють максимальною ліквідністю.

На сьогодні тема «блакитних фішок» для банківського ринку України є недостатньо дослідженою, тому аналіз їх впровадження та особливостей функціонування на сучасному етапі є досить актуальним.

Отже, в індексній корзині Української біржі станом на жовтень 2012 є 10 емітентів, які найбільш ліквідні. «Блакитні фішки» Українського ринку – це підприємства горно-металургійного сектора: Алчевський металургійний комбінат (ALMK), Авдіївський коксохімічний завод (AVDK), Райффайзен Банк Аваль (BAVL), Центренерго, Донбасенерго (DOEN), Єнакіївський металургійний завод (ENMZ), Мотор січ (MSICH), Укрнафта (UNAF), Укрсоцбанк (USCB), Алчевський металургійний комбінат (ALMK). Станом на 2011 рік обсяг вторинних торгів акціями на ринку ПФТС зменшився на 51% у порівнянні з 2010 роком. Однак, незважаючи на це, котирування «блакитних фішок» минулого року значно зросло.

Відтак, крім названих вище компаній, до переліку підприємств, за якими розраховується індекс, також входять «Укртелеком», «Київенерго», «Донбасенерго», «Стирол» та «Харцизький трубопрокатний завод». Їхня загальна капіталізація рівна \$1 424 млн., а капіталізація акцій у вільному обігу — \$105,9 млн., що складає 7,44%. [2]

Водночас, за інформацією Райффайзен банк Аваль, на початку квітня 2012 року, інвестори звернули увагу на цінні папери другого і третього ешалонів, деякі з них раніше були недооцінені на 50-100%. Проте, купуючи їх, інвестори йдуть на більший ризик, ніж при інвестиціях у «блакитні фішки». Якщо ринок почне падати, то акції буде проблематично продати. Інвестувати у «блакитні фішки» поки що немає сенсу: більшість з них переоцінені в середньому на 20-30%. [4]

Нині на фондового ринку котируються лише три банківські «блакитні фішки»: Банку Форум, Райффайзен Банку Аваль та Укрсоцбанку. Цього, безумовно, мало, проте пакети по 25% трьох великих банків могли б істотно доповнити список ліквідних паперів на ринку.

Проблема в тому, що продати навіть 1% акцій банків буде дуже складно, а то й неможливо. Наразі торгівля цими паперами майже не ведеться. За серпень 2012 р. на Українській біржі відбулася лише одна угода за акціями Укргазбанку, та й то з падінням котирування на 24%.

На підґрунті здійсненого дослідження, можемо констатувати, що на сьогоднішній день «блакитні фішки» українського фондового ринку знаходяться в досить перспективному становищі для подальшого покращення соціально-економічного стану України. Вибір саме «блакитних фішок» повинен забезпечити вкладення коштів із високим рівнем надійності та прийнятним рівнем ліквідності у випадку виникнення потреб коригування сформованого портфелю при зміні кон'юнктури фондового ринку.

Література

1. Жданов И. Формирование инвестиционного портфеля на основе модели «Квази-Шарп» в Excel [Електронний ресурс]. – <http://beintrend.ru/1-r>.
2. Офіційний сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmsc.gov.ua>
3. Офіційний сайт Інтернет-видання “Економічна правда” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/>
4. Офіційний сайт Райффайзен Банк Аваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aval.ua>
5. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>
6. Офіційний сайт ПАТ «Фондова біржа ПФТС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfts.com>.

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРОБЛЕМНИХ ПОЗИК У КРЕДИТНОМУ ПОРТФЕЛІ БАНКУ

Розгортання світової фінансової кризи, спад світового господарства та економіки загалом призвели до значних проблем у банківській системі України зокрема. Слід зауважити, що характерною рисою сучасної банківської кризи є, насамперед, істотне зростання частки проблемних позик у кредитних портфелях банків. Очевидно, що така ситуація негативно позначається на прибутковості банків, створює значні труднощі для кредиторів і позичальників та стримує відновлення кредитування реального сектора економіки України. Тому на сьогодні важливе значення набуває саме теоретичне визначення сутності й складових проблемної позичкової заборгованості, оскільки у вітчизняній і зарубіжній літературі немає однозначного тлумачення.

Вивченням цього питання присвячена значна кількість наукових праць і статей, зокрема таких науковців як: А.М. Мороза, О.В. Берегулі, Л.О. Примостки, А.С. Васюренка, О.В. Барановського та інших.

Так Л.О.Примостка наводить таке визначення сутності проблемного кредиту: «Проблемний кредит – це кредит, за яким своєчасно не проведені один чи кілька платежів, значно знизилася вартість забезпечення, виникли обставини, які дозволяють банку мати сумнів щодо повернення кредиту» [1, 256].

За визначенням Базельського комітету з банківського нагляду, проблемним кредитом є кредитний продукт, який характеризується істотним порушенням строків виконання зобов'язань перед банком, ознаками погіршення фінансового стану боржника, суттєвим зниженням якості чи втратою забезпечення [2, 34].

Згідно формулювання Міжнародного валютного фонду, проблемний кредит – це зобов'язання, повне погашення якого сумнівне внаслідок неадекватного фінансового стану позичальника чи забезпечення за цим зобов'язанням, а також спостерігається прострочення сплати основного боргу або відсотків за ним більше 90 днів [2, 35].

Отже, проблемний кредит – це грошові кошти, надані позичальникові у вигляді кредиту, щодо яких, на думку кредитного органу банку, є істотний ризик невиконання або сумніви щодо виконання боржником прийнятого на себе зобов'язання, внаслідок чого робота щодо його повернення потребує здійснення комплексу заходів організаційного і правового характеру.

Як свідчить практика, велика кількість проблемних кредитів призводить до падіння довіри до банку з боку вкладників, виникнення проблем з платоспроможністю та ліквідністю, погіршення репутації банку. Крім того, банк повинен нести додаткові витрати, пов'язані з вимогами щодо повернення кредиту, частина активів банку заморожується в формі непродуктивних.

Практично кожен банк має у своєму портфелі проблемні кредити і тому досить важливим є встановлення допустимого для банку рівня цих кредитів відносно загальної вартості виданих позик. Для зарубіжних банків прийнятними є такі значення показників: питома вага списаних кредитів у загальному обсягу виданих – 0,25-0,75 %; питома вага прострочених кредитів (понад 90 днів) у загальному обсягу виданих – 0,5-3%. Якщо останній показник сягає рівня 7%, то становище банку оцінюється як кризове. Для вітчизняної банківської системи значення аналогічних показників коливаються від 2% до 30% [3, 19-20].

Головними ознаками проблемного кредиту або фактами, які свідчать про виникнення труднощів у позичальника може бути несплата процентів чи неповернення основної суми заборгованості або її частини, більш низькі, ніж передбачалося, надходження на рахунок позичальника, припинення контактів з працівниками банку, наявність збитків протягом одного або декількох звітних періодів, небажання клієнта надавати детальні пояснення з приводу тих чи інших статей фінансової звітності.

Із 01.01.2008 р. і до 01.01.2011 прострочена заборгованість банків в Україні постійно зростала з 6 357 млн. грн. до 84 354 млн. грн., тобто майже в 13,6 раз, тоді як кредитні вкладання банків зросли лише в 1,6 раз. І тільки за результатами другого півріччя 2011 р. прострочена заборгованість за кредитами скоротилася на 6,95% (із 84 851 млн. грн. до 80 359 млн. грн.). Станом на 01.07.2012 р. прострочені кредити банків становили 79,3 млн. грн., або на 9,6% від загальної суми їх кредитних вкладень.[4].

Проведений аналіз діяльності банківських установ, вочевидь, засвідчує про те, що на сучасному етапі виникає необхідність не тільки

зменшувати частку проблемних кредитів, але й не допускати їх виникнення у майбутньому для забезпечення фінансової стійкості, а відтак і надійності банку.

Отже, з усього вищенаведеного можна сказати, що проблемна заборгованість банків не виникає несподівано, цьому передують визначені ознаки, а сама категорія «проблемного кредиту» вимагає проведення комплексу організаційного та адміністративно-правового характеру щодо повернення кредитних коштів з метою уникнення можливих економічних збитків банку.

Література

1. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник /Л. О. Примостка — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2004. — 468 с.
2. Александров А.Ю. Финансово-кредитная система. Бюджетное, валютное и кредитное регулирование экономики, инвестиционные ресурсы / А.Ю.Александров / Проблемы современной экономики. — № 1. — С. 34-43.
3. Ликова Н.М. Підходи і класифікація проблемних кредитів і методи управління ними в комерційних банках / Н.М. Ликова // Банківські послуги. — 2012. — №11. — С. 18-25.
4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bank.gov.ua.

ОЛІЙНИК ОЛЬГА

*факультет банківського бізнесу
група БС-32*

Науковий керівник:
викл. Прийдун Л.М.

СУТЬ ДЕПОЗИТІВ ТА АНАЛІЗ ПІДХОДІВ БАНКІВ ДО ДОСТРОКОВОГО РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРІВ ВКЛАДУ

Депозит (вклад) — грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

Залучення депозитів може здійснюватися у формі випуску (емісії) ощадних (депозитних) сертифікатів. Правила здійснення депозитних операцій встановлюються: для банківських — Національним банком України відповідно до законодавства; для депозитів (внесків) до інших фінансових

установ — Кабінетом Міністрів України. До них не належать суми завдатку, внесеного як забезпечення договірних зобов'язань однієї сторони договору перед іншою [1]. Залежно від терміну, вони поділяються на дві категорії: перша з них включає в себе депозити «до запитання», а друга - строкові. Депозитом «до запитання» називаються ті кошти, які розміщені вкладниками в банках на умовах видачі вкладу (депозиту) на першу вимогу вкладника або здійснення платежів за розпорядженням власника рахунку. Саме до цієї категорії належать кошти на поточних рахунках.

Строкові депозити - це грошові кошти або банківські метали, розміщені вкладниками в банку на визначений договором строк [2].

За користування грошовими коштами вкладників (які перетворюються на кредити, видані іншим клієнтам) банк виплачує винагороду у вигляді відсотків. Таким чином, кошти на депозиті приносять прибуток своєму власникові. Способи нарахування відсотків бувають різними: в кінці терміну і з певним періодом, з капіталізацією і без.

Єдине, чого ні за яких обставин не варто робити з депозитом - це достроково розривати договір вкладу. Як правило, у такому випадку, дохід від нього буде приблизно рівнятися доходу від його еквівалента на поточному рахунку. Тому, перш ніж виділяти якусь суму на подібне вкладення, потрібно переконатися, що протягом даного періоду часу вона не знадобиться.

Традиційно за дострокове розірвання договору банківського вкладу фінустанови перераховують вже нараховані відсотки за зниженою ставкою. Найбільш поширені такі підходи:

— перерахунок відсотків за фіксованою ставкою (зазвичай 0,1-2% річних);

— перерахунок за ставкою вкладу до запитання, що діє в цьому банку;

— зменшення наявної ставки за договором (наприклад, перерахунок за ставкою, що дорівнює 1/10 ставки за договором) [1].

Популярний серед банків восени-2012 інший підхід до дострокового розірвання депозитного договору: нараховані відсотки виплачують без перерахунку, але тільки за певні повні періоди (наприклад, за кожний місяць) перебування коштів у банку. За неповний період відсотки перераховують за зменшеною ставкою.

Вклади з можливістю дострокового розірвання договору без втрати нарахованих відсотків станом на жовтень 2012 р. (враховувалися

депозитні програми з мінімальною сумою до 10 тис. грн, найвигідніший варіант кожної програми) представлені в Табл.1.

Таблиця 1.

Умови виплати відсотків за дострокове розірвання договору

Банк	Депозит	Мін. сума, грн.	Строк	Ставка, річних	Виплата відсотків за дострокового розірванні
Акта Банк	7 Днів	10000	1 рік	8,6	Без втрати за кожен 7-денний період; за неповний період - перерахунок за ставкою 0,01% річних
	Все включено	10000	1 рік	17,45	Без втрати за кожен місяць; за неповний період - перерахунок за ставкою 0,01% річних
	Зручний період 3	10000	1 рік	17,1	Без втрати за кожні 95 днів; за неповний період - перерахунок за ставкою 0,01% річних
	Зручний період 6	10000	1 рік	18,6	Без втрати за кожні 190 днів; за неповний період – перерахунок за ставкою 0,01% річних
Банк Форум	Декада	5000	1 рік	11	Без втрати відсотків кожні 10 днів
Укрсоц банк, Uni Credit Bank™	Капітал	10000	2 роки	17	Без втрати за кожні 6 місяців; за неповний період - перерахунок за ставкою, зменшеною на 2% річних

Отже, лише два банки передбачають штрафи за дострокове зняття депозитних коштів: Райффайзен Банк Аваль стягує комісію за розрахунково-касове обслуговування в розмірі 0,5% від суми вкладу у разі його розірвання в перший місяць дії договору, а Ерсте Банк штрафует на 3% від суми депозиту [3]. При цьому, закладами «Погляд в майбутнє» і «Зростання капіталу» другої установи відсотки виплачують в повному обсязі, а за депозитом «Стабільний прибуток» — лише за повні місяці фактичного розміщення депозиту. Тобто, якщо вкладник вирішить забрати гроші в перший місяць терміну дії вкладу, то втратить 3% від своїх заощаджень, а в другий місяць за ставки 18,5% річних з урахуванням доходу за цей місяць у розмірі 1,54% від суми вкладу зазнає збитків у 1,46% від суми коштів.

Перед тим як вкладати гроші потрібно добре ознайомитися з правилами угоди. Не варто вносити свої кошти в банки які не

передбачають дострокового розірвання договору , адже від цього ви втратите свої нараховані відсотки.

Література

1. Закон України “Про Національний банк України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>
2. Дмитрієва О.А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку // Фінанси України. – 2010. - № 5. – С. 15-17.
3. Інтернет-ресурс: режим доступу <http://ua.prostobank.ua/depoziti/statti>

ПАЛЕНИЧКА ЮЛІЯ

*факультет банківського бізнесу
група БС-31*

*Науковий керівник:
к.е.н., доц. Іващук О.О.*

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ

Сучасні світові тенденції розвитку банків, що характеризуються суттєвими змінами в умовах їх діяльності, обумовлюють необхідність використання адекватної системи управління ліквідністю. Найважливішою функцією банківської системи є трансформація строковості грошей, тобто залучення банками вільних фінансових ресурсів і розміщення їх на більш тривалий термін. Таким чином, для забезпечення безперервної діяльності банки повинні забезпечувати високий рівень управління ліквідністю, що вимагає організації сучасної системи регулювання та нагляду за ризиком ліквідності.

Особливої актуальності процес управління ліквідністю набуває в умовах удосконалення політики банків, що спрямована на оптимізацію фінансової стійкості та ліквідності. Це пояснюється існуванням зворотної залежності між підтриманням високого рівня ліквідності та дохідності активів банку, оскільки збільшення банком ліквідності спричинює втрати дохідності його активів. Основними аспектами дослідження є: теоретико-методологічні підходи до управління ліквідністю, підходи до визначення ризику ліквідності та його оцінка, регулювання та нагляд за ліквідністю в різних країнах світу. Аналіз наукових джерел і публікацій показує, що дослідженню банківської ліквідності приділяється велика увага іноземних науковців і практиків: С. Братанович, Х. Грюнінг, У. Гулд, О. Лаврушин, А. Лобанів.

Уже на початку своєї історії банки зіткнулися з проблемою забезпечення своєї стійкості. Причому стійкість банків перебувала в значній залежності від якості активів – їх ліквідності та ризиковості кредитних операцій (в середньовіччі звичайним явищем було неповернення кредитів крупними феодалами та королівською владою, що підштовхнуло до запровадження практики кредитування під заставу матеріальних цінностей).

Враховуючи, що ліквідними активами з позиції банкіра XIX ст. вважалася

лише готівка, цей коефіцієнт за своєю економічною суттю був аналогічним коефіцієнту співвідношення ліквідних активів до зобов'язань банку до запитання. Вченими XIX ст. були досліджені факти впливу на проблему забезпечення ліквідності банку з боку таких зовнішніх факторів як місцезнаходження банку. Наприклад, відмінність законодавчих умов різних штатів Північної Америки, різних частин Королівства Великобританія та земель у Німеччині; чи це промислове місто (район), чи сільськогосподарська область. Французький вчений Курсель-Сенеля відмічав, що в оборотних банках, створених у країнах землеробства, коливання каси менш значні, ніж в банках того ж виду, але які знаходяться в промислових та торгових центрах.

Під впливом зовнішніх умов банки проводили свою політику регулювання ліквідністю та стратегію розвитку філій, використовуючи різні переваги промислового чи сільського місцезнаходження: ці банки мають головну контору в якому-небудь великому місті, але спираються на відому кількість другорядних контор, розпорошених по селах, що складають для центральної каси точку опори на випадок великих торгових потрясінь, а центральна каса безперервно передає конторам поштовхи нового життя та руху. Основною відмінністю державного регулювання ліквідністю в XIX ст. була мала кількість нормативів. В основному увага була зосереджена на обмеженні випуску банкнот та нарощуванні інших зобов'язань до запитання, наявності достатніх залишків готівки в касі. Обсяг банкнот, що випускалися, крім того лімітувався для кожного окремого банку.

Таким чином, розглядаючи практику забезпечення банківської стійкості у

XIX ст., можна зробити висновок, що її основним компонентом є управління ліквідністю. Процес інтенсивного створення банків привернув увагу уряду, який починаючи з кінця 60-х рр. XIX ст. почав

регламентувати банківську діяльність. Це відбувалось у формі регулярного включення відповідних положень до статутів акціонерних банків та товариств взаємного кредиту. В основному вони носили обмежувальний характер та характер заборони. Зважаючи на це, проблема якості активів розглядалася в основному через призму їхньої структури з точки зору ліквідності, з особливою увагою до абсолютно ліквідних активів. Політика всебічної державної підтримки та опікування банками безумовно не сприяла удосконаленню банками прийомів та способів самостійного забезпечення своєї ліквідності, поліпшенню їхньої внутрішньої організації, підвищенню їхньої конкурентоздатності порівняно з зарубіжними банками. Тому приватні банки докладали максимум зусиль до того, щоб знайти міцне підґрунтя для своєї справи. Конкуренція внесла позбавлення в діяльність банків, примусивши їх піклуватися про залучення нової клієнтури й примусила їх вводити всілякі удосконалення в практику банківської справи.

Література

1. Банковский надзор: европейский опыт и российская практика. Пособие подготовленное в рамках проекта "Обучение персонала центрального банка – этап III", Олсен М.;
2. Звіт про світовий розвиток 1997 (Світовий банк), розділ 6.

ПЕЛЕХАТ ДАНА

*факультет банківського бізнесу
група БС-33*

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Галицейська Ю.М.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ

Сучасний глобалізаційний процес втілює у собі посилення світових господарських зв'язків між суб'єктами господарювання різних рівнів, а також включає в себе взаємопроникнення технологічних, господарських та культурних процесів практично у всіх регіонах світу. Серед причин глобалізації виділяють такі: науково-технічний прогрес; розширення сфери діяльності міжнародних організацій; лібералізацію міжнародної торгівлі, а також окреслюють процес транснаціоналізації, важливою складовою розвитку якого є транснаціональні банки (ТНБ). Процеси транснаціоналізації капіталу є основою глобалізації світової економіки.

Швидке зростання масштабів міжнародного ринку капіталів, розгортання банківських операцій підштовхнули великі банки до прискореного створення зарубіжної мережі філій, дочірніх компаній, укріпивши їх зв'язок з банківським капіталом інших країн.

Транснаціональний капітал, представлений передусім транснаціональними компаніями та транснаціональними банками. [2]

ТНБ – це великі кредитно-фінансові комплекси, які за підтримки держави, маючи у своїй структурі широкую мережу зарубіжних представництв, контролюють валютні та кредитні операції на світовому ринку, виступаючи головними посередниками у міжнародному русі позичкового капіталу.

За методикою ООН, транснаціональними вважаються банки з обсягом

активів не меншим 2 млрд. дол. США і власною мережею філій (не менш ніж у 5 іноземних державах). Їхня діяльність характеризується високою питоною вагою міжнародних операцій (більше 50%), глобалізацією у географічному плані, універсальністю послуг. [3]

**Рейтинг найбільших банків світу
за загальними активами станом на поточний рік. [4]**

Рей- тинг	Банк	Країна	Загальні активи (трлн. доларів)
1	Deutsche Bank	Німеччина	2,805
2	Mitsubishi UFJ Financial Group	Японія	2,637
3	HSBC Holdings	Великобританія	2,637
4	Industrial & Commercial Bank of China	Китай	2,607
5	BNP Paribas	Франція	2,514
6	Credit Agricole Group	Франція	2,514
7	Barclays PLC	Великобританія	2,430
8	Japan Post Bank	Японія	2,363
9	JPMorgan Chase & Co.	США	2,320
10	Royal Bank of Scotland Group	Великобританія	2,246

На сьогодні ТНБ як міжнародні банківські монополії досягли такого рівня міжнародної концентрації та централізації капіталу, який завдяки

об'єднанню з промисловими монополіями дає змогу їм брати реальну участь в економічному розподілі світового ринку позичкових капіталів і кредитно-фінансових послуг. Вони утворились на базі найпотужніших комерційних банків промислово-розвинутих країн, які займають провідні позиції на національних ринках позичкових капіталів.

За даним рейтингом Bank of America посідає 11 позицію, з розміром активів 2,181 трильйонів доларів США.

В умовах глобалізації ТНБ стали найважливішими фінансовими посередниками, які забезпечують необхідними ресурсами учасників зовнішньоекономічних зв'язків.

До операцій, які здійснюють ТНБ належать такі: мобілізують величезні кошти в різних валютах; надають кредити на будь-який термін; здійснюють на міжнародному рівні операції з цінними паперами; розвивають довірчі операції; застосовують різноманітні форми фінансування виробництва і зовнішньої торгівлі. [1]

Саме ТНБ суттєво прискорюють процеси глобалізації, формують глобальні стратегії, що мають такі вимоги до поведінки на світових ринках: досконале знання конкурентів на світових ринках; контроль за своїми операціями в загальносвітовому масштабі; здатність до гнучких та швидких змін у напрямках діяльності у випадку загрози змін умов конкуренції та витіснення з ринку; розміщення капіталів з найбільшою рентабельністю; координація своєї диверсифікованої діяльності за допомогою гнучких інформаційних технологій, що створить для ТНБ інтегровану мережу внутрішньобанківського обліку; об'єднання всіх своїх численних філій, дочірніх компаній і відділень в єдину мережу з загальним управлінням. Серед характерними рис глобальних стратегій ТНБ виділяють такі: об'єднання капіталів; взаємні придбання активів; створення глобальних маркетингових конкурентних стратегій і систем глобальних кореспондентських відносин і рахунків. [2]

Отже, ми бачимо, що ТНБ набули великого розвитку, і в процесі глобалізації фінансових ринків та лібералізації руху капіталу прагнуть до глобальної присутності на світовому ринку, зокрема на таких його основних сегментах, як валютний, кредитний і ринок капіталів. Інтереси транснаціональних банків збігаються з інтересами економічно розвинутих країн, тому вони сприяють утворенню власних ТНБ, які б надали їм значних конкурентних переваг на світовому ринку та величезні прибутки від міжнародної діяльності.

Література

1. Л.А. Ключко Транснаціональні банки: позитивний вплив і негативні наслідки для національних банківських систем [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua>
2. Рогач О.І. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: Підручник. – К.: Либідь, 2005. – 720 с.
3. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua>
4. Офіційний рейтинг Banks around the world [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.relbanks.com>

РАГУШНИЙ БОГДАН

*факультет банківського бізнесу
група БС-23*

*Науковий керівник:
вкл. Матлага Л.О.*

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах глобальної фінансової нестабільності кризового й посткризового періоду зростає роль державного регулювання грошово-кредитної й валютної політики, адже більшість країн світу зазнає суттєвих фінансових втрат, докладаючи зусиль у сфері підтримання фінансової рівноваги. Валютне регулювання може стимулювати економічний розвиток у країні та відповідно впливати на стан окремих секторів, галузей і підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі, у свою чергу, впливають на розвиток валютних відносин й відповідним чином вносять коригування у валютну політику, що проводиться в державі. Тому проблема забезпечення стабільності національної грошової одиниці України є однією з ключових проблем для забезпечення стабільного розвитку економіки країни.

Валютна політика — сукупність заходів (економічних, політичних, правових, організаційних), які здійснюються державними органами, центральними банками та міжнародними валютно-фінансовими організаціями у сфері валютних відносин і втілюються у валютному регулюванні.

Валютна політика є складовим елементом державної економічної політики і безпосередньо пов'язана із зовнішньоторговельною політикою [3, с. 219].

У сучасних умовах у вітчизняній економіці проводиться жорстка політика з боку НБУ щодо регулювання валютних операцій. Серед обмежень, які використовуються для проведення валютної політики можемо віднести:

— Законодавчі обмеження щодо розрахунків в іноземній валюті.

— Надання і одержання резидентами кредитів в іноземній валюті, якщо терміни і суми таких кредитів перевищують установлені законодавством межі.

— Здійснення інвестицій за кордон, у тому числі шляхом придбання цінних паперів, за винятком цінних паперів або інших корпоративних прав, отриманих фізичними особами — резидентами як дарунок або в спадщину.

— Обмеження щодо здійснення валютно-обмінних операцій.

Проте, варто визначити, який вплив будуть мати ці обмеження на стабілізацію економічної ситуації в Україні.

Як показує світовий досвід, валютні обмеження, як правило, є одним з інструментів регулювання валютного курсу (поряд з такими інструментами, як використання офіційних валютних резервів, регулювання зовнішньоекономічних відносин – встановленням квот, ліцензій, мита тощо) та створення і підтримання на необхідному рівні валютних резервів держави в умовах застосування системи фіксованого валютного курсу.

В умовах використання системи гнучкого (плаваючого) обмінного курсу, необхідність у жорстких валютних обмеженнях не така нагальна. З переходом до режиму плаваючого обмінного курсу в Україні, діючий режим валютного регулювання можна визначити жорстким [2, с. 387].

Не дивлячись на такий режим, відтік або "неповернення" валютної виручки від експорту товарів та послуг українськими підприємствами, що спостерігається останніми роками, призводить до значних збитків в економіці держави, яка знаходить вияв не лише в розкраданні природних ресурсів, вивозі переважно сировинних товарів, але і в тому, що "осідання" валютної виручки в іншій країні сприяє створенню в ній нових робочих місць, розвитку економіки в цілому.[4, с276]

У цьому напрямку НБУ було розроблено, і прийнято постанову № 475 «Про зміну строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів і запровадження обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті». Згідно із якою терміни повернення валютної виручки для банківських установ становить не 180 днів, а 90 [6]. Це, в свою чергу

сприятиме розширенню валютного обігу. В іншому випадку це спричинить до застою валюти в банківських резервах, що є неприпустимим для української економіки, тому що «Гроші творять гроші». Не буде в обігу валюти – не буде виручки, що є негативом для комерційних банків.

Можемо стверджувати, що правила обов'язкового продажу валютних надходжень на користь резидентів тісно пов'язані з механізмом курсоутворення та є однією зі складових системи валютних обмежень. Період реформування економіки України за обмежених ресурсів держави, створення ефективного й керованого валютного ринку потребує на певному етапі збереження системи валютних обмежень, які б виконували функції інструментів для впливу на стан валютного ринку.

Варто відмітити, що ще одним позитивним фактором для української економіки є законопроект про податок на обмін валюти. В його основу покладено покращити фінансовий стан Пенсійного фонду, зменшити готівковий обіг іноземної валюти, збільшити обсяги безготівкових розрахунків та сприяти стабільності національної валюти України.

З цією метою передбачено встановлення збору до Пенсійного фонду у розмірі 15% в від суми операції, який буде стягуватись з фізичних осіб при здійсненні операцій з продажу іноземної валюти за готівкову гривню. Проте, зауважимо, що не у всіх випадках буде стягуватись комісія, зокрема:

- при отриманні валюти шляхом переказу із за кордону.
- з продажу іноземної валюти, яка знімається фізичною особою з свого вкладного(депозитного) рахунку;
- з продажу іноземної валюти, яка отримана при виплаті купонного доходу та від продажу або погашення казначейських зобов'язань, облігацій внутрішньої державної позики, номінованих в іноземній валюті.

Такі валютні обмеження сприятимуть поширенню в обігу саме національної грошової одиниці та підтримці її стабільності.

В сучасних умовах підвищується необхідність державного валютного регулювання і на міжнародному рівні. Зміни валютної політики одних держав можуть суттєво впливати на національні економіки інших. Фінансова криза 1997-1998 років, що набула світового масштабу, підтвердила актуальність глобалізації державного валютного регулювання.

Ефективність державного валютного регулювання залежить від методів, яким надається перевага. В економічній літературі виділяють

економічні та адміністративні методи валютного регулювання. Найбільш дієвими є, на нашу думку, економічні методи: коли для досягнення поставленої мети держава створює суб'єктам господарської діяльності сприятливі умови, які заохочують їх до необхідних дій. І навпаки, адміністративні методи валютного регулювання не завжди дозволяють досягти встановлених цілей через відсутність достатніх для цього стимулів.

Діюча система валютного регулювання України потребує удосконалення. Це передбачає: погодженість дій держави з ринковими механізмами, зростання ролі державних інститутів в сфері валютного регулювання, удосконалення механізмів застосування форм валютного регулювання.

В процесі удосконалення вітчизняної системи валютного регулювання доцільно використовувати досвід зарубіжних країн. На сучасному етапі в Україні ефективно можуть бути застосовані такі механізми валютного регулювання країн з розвиненою ринковою економікою, що пов'язані з оптимізацією режиму валютного курсу; особливістю застосування валютних інтервенцій за умови дії плаваючого валютного курсу; репатріацією валютних цінностей [1, с. 43-46].

Удосконалення чинного валютного законодавства є одним з пріоритетних на даний час напрямків реформування системи валютного регулювання в Україні. Термінового доопрацювання та прийняття потребує проект Закону України "Про валютне регулювання", у якому пропонується механізм обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті на користь резидентів; регулювання режиму валютного курсу та порядку визначення офіційного валютного курсу; термінів повернення резидентами в Україну валютної виручки від експорту товарів (робіт, послуг).

Підвищенню ефективності чинної системи валютного регулювання в Україні сприятиме розробка концептуальних засад валютної політики. Цей процес має передбачати: виділення короткострокових (до 1 року) та довгострокових (на 4-5 років) цілей валютної політики; встановлення взаємозалежностей між ними та механізму їх реалізації; побудову валютної політики у відповідності з тенденціями розвитку відповідних ринкових механізмів та визначеними загальними напрямками розвитку економіки країни; виявлення факторів, які визначатимуть перспективи розвитку системи валютного регулювання, та наслідків реалізації валютної політики; урахування фінансово-економічних та політичних

ризиків як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, а також досвіду побудови систем валютного регулювання зарубіжних країн [5, с. 5-6].

При визначенні перспектив розвитку системи валютного регулювання України обов'язково мають враховуватися особливості валютних політик зарубіжних країн, оскільки економіка України є відкритою, а отже, залежною певною мірою від дій основних зовнішньоекономічних партнерів.

У економічній ситуації в якій опинилась Україна найактуальнішою залишається проблема державного регулювання валютного ринку щодо підтримання макроекономічної стабільності національної валютної одиниці. При цьому, регулюючи валютні відносини, акцент усе-таки потрібно робити на створенні сприятливого валютного клімату, створенні обмежень через комплексну модернізацію законодавства.

Отже, у якості висновків можемо ствержувати, що на тлі зазначених проблем уряд України вживає заходи щодо стабілізації національної грошової одиниці. Зокрема, заходи грошово-кредитної політики у попередньому році спрямовувалася на стримування значних коливань валютного курсу та збалансування валютного ринку, забезпечення економіки платіжними засобами, стимулювання відновлення процесів кредитування, а також запровадження заходів щодо підвищення надійності функціонування банківської системи. Однак, потрібно розуміти, що ефективність як короткострокової, так і довгострокової валютної політики, залежить також від іміджу країни у світовій економіці. Його покращання потребує, крім стабільного економічного зростання, підвищення ролі України у міжнародних фінансових організаціях та посилення її позицій на світовій політичній арені.

Література

1. Алисов Е. А. Правовое регулирование валютных отношений в Украине [Текст]: монография / Е.А. Алисов – Х.: Консум, 1998. – 142 с.
2. Карманов С. В. Банківське право України [Текст]: Навчальний посібник / С. В. Карманов. – Х.: Консум, 2000. – 464 с.
3. Орлюк О.П. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк, Л. К. Воронова, І. Б. Заверуха, Н. Ю. Пришва та ін.; за заг. ред. О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
4. Постанова про зміну строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів і запровадження обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті: постанова Правління НБУ: прийнята 16.11.2012 року № 475 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу до постанови: rier.gov.ua/uk/articles/pro-zminu-strokov-rozrahunkiv-za-operacijami-z-eks/

5. Ющенко В. А. Валютне регулювання [Текст]: Навчальний посібник / В. А. Ющенко, В. І. Міщенко. – К. : Знання, КОО, 1999.– 359 с.

6. Шаповалова А. Стратегічні напрями курсової політики України у рамках моделі сталого економічного розвитку // Вісник Національного Банку України. – 2005. – № 11. – С. 3-6

РИНДЮК ЛЮДМИЛА

*факультет банківського бізнесу
група БС-33*

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Малахова О.Л.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БАНКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕТВОРЕНЬ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

Одним із наслідків впливу фінансової кризи на стабільність банківської системи є ризик банкрутства банків, що зумовлює необхідність реструктуризації банківського сектору для оздоровлення проблемних фінансово-кредитних установ і відновлення фінансової стійкості системи в цілому.

Процеси реорганізації та реструктуризації банків, як інструмент перетворень у банківському секторі, набули значного поширення в багатьох країнах протягом останніх десятиліть.

Розвиток банківської системи призводить до концентрації банківського капіталу як вагомого чинника ефективності, стабільності та конкурентоспроможності функціонування банків. Локальними мотивами реорганізації банківського бізнесу є такі: фінансова економія банку (зменшення витрат, зниження вартості банківських послуг); територіальне розширення обслуговування (географічна диверсифікація, доступ до інвестиційно-привабливих регіонів); збільшення функціонального потенціалу (збільшення ресурсів, укрупнення продуктів, ріст ринкової частки).

Особливе місце серед спектру реорганізаційних перетворень у банківському секторі України займають такі способи, як злиття та приєднання.

Теорією та практикою сучасного корпоративного менеджменту визначено низку причин злиття та приєднання банків. Насамперед, це дає змогу кредитним установам рухатися разом із клієнтами на нові ринки та модернізувати свій продуктовий ряд.

У зарубіжних методиках для оцінювання економічної ефективності злиття і приєднання у банківській сфері, як правило, застосовуються такі показники: вартість банку, ціна та дохідність його акцій, рівень витрат тощо. Обґрунтування доцільності злиття чи приєднання повинно базуватися на ретельному аналізі майбутніх доходів та витрат. Крім того, злиття та приєднання значно дешевші процеси, ніж створення нових банків чи відкриття філій.

Для вітчизняних банків мотиви реорганізації визначаються, насамперед, вибором стратегії подальшого розвитку. В цьому аспекті чітко окреслюються дві тенденції:

1) досягти синергетичного ефекту (взаємодія активів декількох банків підвищує загальний стан і результат діяльності окремо взятих структур) з метою формування конкурентоспроможної позиції на ринку банківських послуг;

2) підвищити рівень та ефективність управління в консолідованих структурах, формуючи привабливий торговий вигляд для іноземних інвесторів.

Слід зауважити, що процеси злиття та приєднання банків забезпечують відповідний ефект у довгостроковій перспективі і, разом з тим, вимагають значних витрат у короткостроковому періоді. Для того, щоб банки могли вільно та безпомилково об'єднуватися один з одним, вітчизняній банківській системі необхідно сформувати належний досвід здійснення різнопланових консолідацій та реорганізацій.

Системна банківська реструктуризація передбачає проведення низки попередніх скоординованих заходів з боку органів державного управління, спрямованих на відновлення ліквідності банківської системи, безумовного виконання банками всіх без винятку зобов'язань і економічних нормативів регулятора, зростання рівня адекватності капіталу, стабілізацію та поступове скорочення проблемної заборгованості. Такий комплекс заходів має включати:

— визначення механізму державного втручання в діяльність проблемних банків з метою відновлення їх платоспроможності і ліквідності;

— розроблення та впровадження системного підходу до реструктуризації проблемних кредитів;

— сприяння процесам злиттів та поглинань у банківській системі.

Необхідність державного втручання в діяльність проблемних банків виникає під час системних банківських криз і зумовлена тим, що не тільки

акціонери, а й приватні інвестори за таких умов не схильні вкладати свої кошти в проблемний банк. Під час кризи єдиною установою, яка готова здійснювати інвестиції в проблемні банки, є уряд або уповноважений ним орган.

Крім цього, необхідним є створення державою належних умов і стимулів для банківських установ, які сприятимуть їх злиттю чи поглинанню. Одним із найпоширеніших заходів, який застосовують уряди багатьох країн, є надання фінансових стимулів установам, що беруть участь у процесах злиття чи поглинання.

Серед таких стимулів основними є:

— повне або часткове звільнення новостворених установ або банків правонаступників від оподаткування, звільнення від сплати мит, комісій тощо;

— послаблення щодо них регулятивних вимог.

Отже, основними методологічними принципами реорганізації та реструктуризації банків є пріоритетність інтересів суспільства і держави перед інтересами окремого банку, застосування реорганізації як методу оздоровлення проблемних банків і банківської системи в цілому, підвищення стійкості та ефективності діяльності банків, забезпечення стабільної капітальної грошової одиниці.

РИХЛІВСЬКА ОЛЕНА

*факультет банківського бізнесу
група БС-41*

Науковий керівник:

Прийдун Л. М.

ФОРМУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ ТА ЧИННИКИ, ЩО НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ

Регулювання валютного курсу є одним із найважливіших інструментів монетарної політики країни, тому НБУ намагається тримати під контролем стабільність гривні. Таким чином, основним завданням валютно-курсової політики є забезпечення стабільності валютного курсу національної грошової одиниці, яка включає стабільність цін на товари та послуги та стабільність цін на кредитні ресурси.

Під валютним курсом розуміють вартість грошової одиниці однієї країни, що виражена у валюті іншої країни, групі валют або міжнародних

грошових одиницях [1, с. 159]. Отож, валютний курс є ключовим елементом валютної системи, оскільки його рівень відображає стан розвитку країни.

Успішний розвиток валютних відносин можливий за наявності ринку, на якому можна вільно продати чи купити валюту. Роль валютного ринку в Україні з 1992 року виконує Українська міжбанківська валютна біржа.

Проте, в Україні встановлення валютного курсу відбувається не на основі попиту і пропозиції, а, в переважній більшості, шляхом адміністративного втручання (при купівлі-продажі іноземної валюти Національним банком на міжбанківському ринку) з метою послаблення рівня інфляції та інших негативних явищ, що виникають в умовах трансформаційної економіки.

Регулювання валютного курсу НБУ здійснює шляхом керованого плавання, що являє собою цілеспрямовані зміни вартості національної валюти, зазвичай, у бік девальвації. Мається на увазі, що курс національної валюти не фіксується, а приводиться у відповідність до змін зовнішнього і внутрішнього середовища.

Можна стверджувати, що Національний банк ставить стабільність обмінного курсу як самоціль: «Сьогодні НБУ намагається додержуватися політики стабільності обмінного курсу гривні, тобто таргетує саме валютний курс. У цьому режимі якорем макроекономічної стабільності є курс американського долара» [3, с. 120]. Проте, слід зазначити, що утримання фіксованого обмінного курсу офіційно не декларується як завдання фінансового керівництва країни.

На динаміку валютного курсу впливають такі фактори як інфляція (чим вищий темп інфляції в країні, тим нижчий курс її валют); стан платіжного балансу (активний платіжний баланс зумовлює зростання курсу національної валюти, оскільки зростає попит на вітчизняні товари); розмір процентних ставок (підвищення відсоткових ставок стимулює надходження іноземного капіталу, що, в свою чергу, підвищує курс національної валюти); діяльність валютних ринків та спекулятивні валютні операції; ступінь довіри до валюти на національному та світовому ринках та валютна політика держави.

Також важливим є визначення впливу банківського сектору на курс національної валюти. Значні темпи девальвації гривні можуть бути зумовлені валютними спекуляціями банків. Наприклад, 4 вересня 2012 року НБУ здійснив рефінансування з метою кредитування комерційними банками реального сектора економіки. Оскільки контроль за

використанням коштів є недосконалим, банки, отримавши 3,8 млрд. грн., спрямували значну їх частку на валютний ринок. Даною ситуацією скористалися спекулянти і, таким чином, курс долара зріс до трьохрічного максимуму та досяг рівня 8,29—8,30 грн/дол.

Слід зазначити, що на коливання валютного курсу також впливає кредитна діяльність. Зокрема, наявність великої частки наданих банками кредитів у іноземній валюті підтримує значний попит на неї на внутрішньому міжбанківському ринку, що стимулює зростання курсу гривні.

Таким чином, із врахування вищезазначеного, відмітимо, що для стабілізації курсу національної валюти необхідно провести такі заходи:

— сформуванню новий спосіб регулювання НБУ валютного курсу, який би ґрунтувався на створенні необхідних інституційно–організаційних умов для розвитку ринкових засад курсоутворення, раціональнішого використання валютних коштів, посилення мотивації суб'єктів валютних відносин до підтримання збалансованих валютних позицій;

— встановити жорсткий контроль за коштами, які отримують банки через рефінансування;

— суттєво посилити роль валютних обмежень у системі валютного регулювання НБУ до моменту стабілізації ситуації на ринку;

— заборонити будь-які розрахунки на території України в іноземній валюті [2].

Отже, на формування валютного курсу впливає ряд факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Тому забезпечення стабільності курсу національної грошової одиниці є чи не найважливішим завданням монетарної політики держави.

Література

1. Асист М.Я., Куцик П.О. Регулювання валютного курсу та його оптимальний режим для України / М.Я Асист., П.О. Куцик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.3. – С. 157-163.

2. Кучер Р.В. Проблеми валютної політики України та шляхи її вирішення/ Р.В. Кучер // Часопис економічних реформ – 2012. - № 2 (6) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Cher/2012_2/Kucher.pdf

3. Паливода К. Концептуальні засади встановлення обмінного курсу національної валюти в Україні / К. Паливода // Банківська справа. – 2012. – № 1. – С. 119-127.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Розвиток будь-якої галузі в економіці кожної країни світу не може існувати без забезпечення високої бази інформаційних технологій та стійкої банківської системи.

Сьогодні неможливо уявити функціонування банківських установ без використання сучасних інформаційних технологій. Це пояснюється тим, що онлайн банківські послуги дозволяють проводити фінансові операції (торгівля акціями, отримання кредитів, страхування тощо) без посередників, що призводить до зниження комісійних і прискорення обігу фінансових активів. Тому важливим моментом стає автоматизація банківської справи, яка передбачає широке використання комп'ютерних інформаційних систем у банках, автоматизацію обробки платіжних документів у відділах, які працюють із клієнтами, в операційних відділах, а також – автоматизацію фінансових операцій в рамках міжнародного банківського бізнесу.

В свою чергу автоматизація банківських операцій дозволяє:

- виконувати безпаперові платіжні операції з мінімальним залученням праці людей і скороченням організаційних витрат;
- проводити обробку платежів переважно в реальному часі, за виключенням підведення бухгалтерських звітів у кінці дня і звітності по них;
- прискорювати обмін інформацією між банками і клієнтами, банками і їх відділеннями за допомогою комунікаційних ліній зв'язку;
- мінімізувати типові види банківського ризику (втрата документів, помилкова адресація, фальсифікація платіжних документів та ін.);
- забезпечувати керівників стратегічними оцінками положення банку в умовах конкуренції, організації роботи і кадрової політики.

Потрібно зазначити, що автоматизація банківської системи за допомогою комп'ютерної техніки дає можливість для розвитку загальної платформи якості передових інформаційних технологій, що широко

використовується в банківській діяльності. Основними прикладами виступають:

1. Бази даних на основі моделі «клієнт-сервер» (характерне використання ОС Unix та БД Oracle).
2. Засоби міжмережевої взаємодії для міжбанківських розрахунків.
3. Служби розрахунків, повністю орієнтованих на інтернет, або, так звані, віртуальні банки.
4. Банківські експертно-аналітичні системи, що використовують принципи штучного інтелекту і багато іншого.

Крім цього, особливого значення для забезпечення транскордонних потоків товарів та грошей набуває електронна комерція. Перевагою електронної форми розрахунків є можливість миттєвого здійснення платежу при перевірці платоспроможності платника. При цьому у більшості систем, через які здійснюється електронна комерція, переважає кліринг усіх платежів у єдиному розрахунковому банку.

Електронна комерція безумовно буде розвиватися, проте на характер її розвитку значний вплив буде здійснювати фактор платоспроможності.

Тому, для підтримки оперативної роботи банку, банківська система повинна функціонувати в режимі реального часу OLTP (Online Transaction Processing).

Впровадження систем OLTP потребує від банку дуже великих інвестицій, але переваги таких систем виправдовують усі витрати. Для створення систем цього типу можуть бути використані:

1. Потужні універсальні комп'ютери і міні-ЕОМ, наприклад, фірм IBM, DEC, NCR та ін (до 70% систем). Можливості OLTP реалізуються за допомогою додаткового стандартного ПЗ.
2. Спеціалізовані багатопроцесорні безвідмовні (SFT, Systemfault-tolerant) системи, наприклад, фірми Tandem, Suquent та ін. (близько 10% систем). Головне, що відрізняє комп'ютери фірми Sequent - це організація симетричної паралельної роботи процесорів з мінімальною втратою їх продуктивності.

Впровадження новітніх технологій якісно змінило конкурентне середовище в банківській сфері. Здійснення платіжних та розрахункових операцій стало легкодоступним і небанківським інститутам: супермаркетам, телекомунікаційним компаніям, іншим високотехнологічним структурам, що легко пристосовуються до нових умов і через інтернет мають змогу обслуговувати широке коло клієнтів. Якщо банки не встигають за процесом вдосконалення технологій та

впровадження нових інструментів, то швидко втрачають численну клієнтуру. Прикладом може бути компанія Cybes Cash, що перехопила більше мільйона клієнтів через відсутність відповідних банківських фінансових продуктів для віртуального ринку [3, с. 42].

Характеристику найбільш розповсюджених ІТ- систем надання комерційним банком послуг клієнтам наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика банківських високотехнологічних продуктів

Система взаємодії банку та клієнта	Сутність технології
1. Інтернет-еквайрінг	Даний сервіс дозволяє підприємцям і організаціям, які займаються продажем товарів і послуг в мережі Інтернет приймати для оплати платіжні картки в режимі онлайн на своїх сайтах.
2. Інтернет-банкінг	Технологія віддаленого доступу до банківських рахунків, яка надає можливість отримання всього основного спектру послуг банку за допомогою Інтернету.
3. Термінал самообслуговування	Автономний, високотехнологічний, програмний комплекс, який дає можливість держателю платіжної картки здійснити ряд операцій без допомоги операційного персоналу банку.
4. «Клієнт-Банк»	Програмний комплекс, який дозволяє клієнту банку - юридичній особі, за допомогою модему та спеціального ключа здійснювати платежі без фізичного звернення до банку.
5. War-банкінг та sms-банкінг	Технологія віддаленого управління банківськими рахунками користувача, що здійснюється за допомогою мобільного телефону або портативного «кишенькового» комп'ютера (КПК), оснащеного спеціальним програмним забезпеченням на базі протоколу бездротової передачі даних (Wireless Application Protocol)

На сьогоднішній день в Україні скористатися послугою дистанційного обслуговування має можливість будь-який споживач, але переважну більшість все ж таки займають корпоративні клієнти банків. Проте, далеко не всі банки мають можливість запропонувати цю послугу своїм потенційним клієнтам. Зокрема інтернет-банкінг в Україні сьогодні

пропонують лише 24-и банки з 50-ти найбільших роздрібних фінансових установ, при цьому у 8-ми ця послуга є безкоштовною. Системою інтернет-еквайрінг користуються лише 4-ри українських банки. Також невеликим попитом серед українських банків користуються термінали самообслуговування – лише 8-м банків використовують їх в своїй діяльності [2].

За допомогою системи інтернет-банкінгу українці сьогодні можуть скористатися майже всіма тими ж банківськими послугами, що і безпосередньо у відділенні. При цьому найбільш затребуваними є перекази між рахунками, розміщення і поповнення депозитів, оплата рахунків і послуг, зняття лімітів з карт.

При цьому банки конкурують, постійно розширюючи можливості свого дистанційного сервісу: збільшують кількість провайдерів в системі, підключають до сервісу прийом міських комунальних платежів тощо.

Отже, виникнення і поширення новітніх технологій примушує повному поглянути на розробку концепції та стратегії розвитку комерційних банків, та загалом банківської системи. Їх впровадження має стати однією з конкурентних переваг діяльності банку, і технологічна стратегія безпосередньо повинна відповідати стратегії розвитку банківського бізнесу. Також, важливим моментом є побудова ефективного механізму захисту по використанні електронного цифрового підпису, який забезпечує високий ступень електронних платежів через інтернет, і нарешті наявність додаткових функціональних можливостей, що існують у найбільш сучасних банківських системах пов'язані з автоматизованою фінансовою документацію на основі методів оптичного розпізнавання образів та інші послуги, що дають змогу підвищити рейтинг конкурентоспроможності того чи іншого банку.

Література

1. Мелесик С.В. Сучасні інформаційні технології у діяльності банків в умовах фінансової глобалізації / С.В. Мелесик // Науковий вісник. – 2006. – № 1. – С. 1-6.
2. Інформаційні технології в банківській системі [Електронний ресурс] /Сучасні інформаційні технології. – 2010-2011. – Режим доступу:: <http://it-tehnolog.com/informatsiyni-tehnologiyi/informatsiyni-tehnologiyi-v-bankivskiy-sistemi/>
3. Меджибовська Н.С. Банківські послуги та Інтернет / Н.С. Меджибовська // Банківська справа. – 2001. – № 5. – С. 41-43.
4. Кравець В.М. Інтернет-комерція в Україні / В.М. Кравець // Вісник НБУ. – 2002. – № 3. – С. 9-12.

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Специфіка функціонування економіки України, де основні ресурси для поповнення як оборотних коштів підприємств, так і капітальних інвестицій розміщені на кредитному ринку, автоматично робить банківську систему центральною її ланкою. За таких умов, питання фінансування корпоративного сектору в Україні є досить актуальним, адже саме позики виступають рушійною силою розвитку вітчизняного підприємництва.

Інтенсивний розвиток кредитування в Україні на початку ХХІ століття супроводжувався розширенням виробничих потужностей, зростанням обсягів експорту і, як наслідок, порівняно швидкими темпами росту ВВП. Однак, внаслідок негативного впливу фінансово-економічної кризи, фінансування корпоративного сектору України різко зменшилось. Так, за умови девальвації гривні, значного відтоку депозитів з банківських установ та підвищення вартості ресурсів на внутрішньому і зовнішніх ринках капіталів, темпи приросту кредитування реального сектору знизилися з 41,3% у 2008 році до 4% у 2009 році, а частка довгострокових кредитів залишається на досить низькому рівні – 12,7% станом на початок 2012 р. (рис. 1).

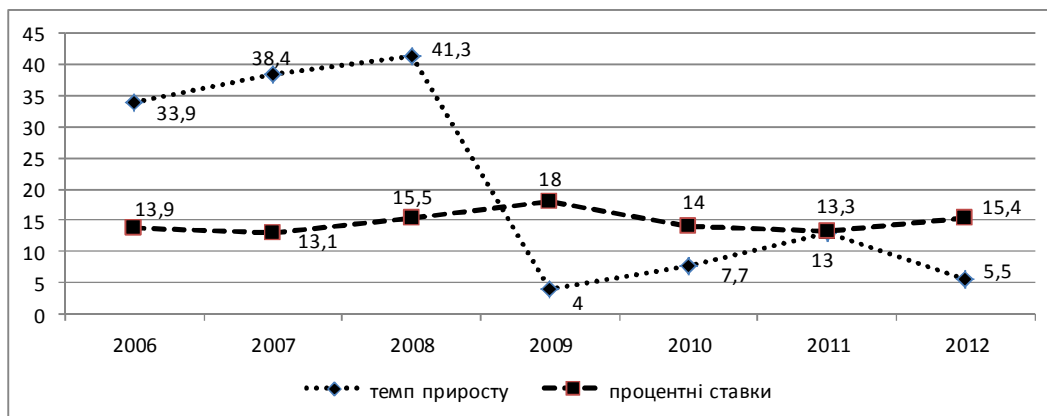

Рис. 1. Динаміка зміни структури кредитування реального сектору економіки України [2].

Попри всі оптимістичні очікування, швидкого відновлення корпоративного кредитування до рівня 2007-2008 років не відбулося в силу дії наступних факторів:

— збитковість підприємств. В Україні майже 50% організацій є нерентабельними, тільки за 2011 рік збанкрутувало близько 70 тис. установ, а високий рівень тіньового бізнесу, політична невизначеність підвищують ризиковість кредитування реального сектору економіки;

— фактична відсутність державної підтримки та державних гарантій за кредитами підприємствам малого і середнього бізнесу;

— негативний інвестиційний клімат та високі ставки оподаткування. Серед 183 країн-учасниць рейтингу Doing Business 2012 Україна займає 181 місце за простотою сплати податків, організації сплачують 135 податкових платежів на рік, а загальне навантаження на прибуток становить 57,1% [1];

— високі відсоткові ставки. Значна вартість банківських ресурсів (17-22% за депозитами), низька кредитоспроможність підприємств, економічна нестабільність впливають на величину процентної ставки за кредитами, адже крім інфляції (8-10%) та процентної маржі (4-6%), значна частка припадає на покриття ризиків, що, на нашу думку, складає близько 10-12%, в той час як у докризовий період вона становила приблизно 5-7%. Таким чином, процентна ставка за кредитами суб'єктам бізнесу коливається від 22 до 30%;

— короткострокова ресурсна база банків. Так, станом на початок вересня 2012 року 33,2% становили вклади до запитання, 32,6 % – депозити до 1 року, 28,4% – від 1 до 2 років, і лише 5,8% – більше 2 років. Як бачимо, у сукупності вклади до запитання та до 1 року становлять 65,8% усього депозитного портфеля вітчизняних банків, що знижує можливості довгострокового кредитування.

Зазначені вище проблеми фінансування корпоративного сектору України викривили структуру кредитування за видами економічної діяльності в бік тих сфер економіки, що здатні постійно генерувати грошові потоки та потребують короткострокових кредитів на поповнення оборотних коштів. До таких галузей належать торгівля, ремонт і переробна промисловість, значну частку в якій займають харчова та легка промисловість (рис. 2). Більше того, активне споживче кредитування стимулює попит саме на товари легкої та харчової промисловості не залежно від кризових явищ в економіці.

Рис. 2. Структура кредитування корпоративного сектору за видами економічної діяльності [3].

Відтак, зважаючи на боргову кризу в Європейському Союзі, з яким економічно пов'язана Україна, збільшення обсягів кредитування більш капіталомістких галузей економіки без дієвого державного впливу є неможливим.

З метою ефективного впровадження комплексу заходів, спрямованих на активізацію корпоративного фінансування, необхідно створити дієвий механізм державної підтримки підприємництва, що повинен ґрунтуватися на таких аспектах, як:

- реформування Фонду підтримки підприємництва у державний гарантійний фонд за кредитами у пріоритетні сектори економіки;
- розробка дієвих державних програм з кредитування перспективних галузей (енергетика, машинобудування);
- надання податкових пільг та зниження ставок за кредитами рефінансування для тих банків, що кредитують капіталомісткі галузі;
- розвиток активної співпраці з міжнародними фондами підтримки підприємництва та міжнародними фінансовими інституціями.

Таким чином, державне гарантування кредитування корпоративного сектору та розподіл кредитного ризику з банками, на сьогоднішній день, є однією з основних умов активізації корпоративного фінансування в Україні, що, в свою чергу, зумовить значне розширення виробничих потужностей, зростання обсягів експорту і, як наслідок, швидші темпами росту валового внутрішнього продукту.

Література

1. Офіційний сайт Міжнародного рейтингового агентства “Doing Business” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/>
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Національного рейтингового агентства “Рюрік” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rurik.com.ua/>

ЯНЧ МАРІЯ

*факультет банківського бізнесу
група БС-31*

*Науковий керівник:
к.е.н., доц. Балянт Г. Р.*

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ЦІНОВУ РІВНОВАГУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Інфляція є одним із проявів макроекономічної нестабільності. Особливо негативно відбивається інфляція на соціально-економічному розвитку України, що є порушенням процесу суспільного відтворення внаслідок перенасичення сфери обігу грошовими знаками понад реальні потреби господарського комплексу та їх знецінення.

При визначенні динаміки розгортання інфляційних процесів слід виділити фактор інфляційного очікування, який пов'язаний в першу чергу з очікуваннями відносно зростання цін, зокрема на грошові кошти, залучені і розміщені в банківській системі. Від рівня цін на банківські послуги залежить стан усієї банківської системи. За допомогою цінової політики на банківські послуги вирішуються макроекономічні завдання економіки країни і встановлюються цільові орієнтири її розвитку, зокрема, зниження інфляції, зростання ВВП, зміцнення курсу національної грошової одиниці.

Таким чином, актуальним питанням є цінове управління даним механізмом, виявлення чинників, які впливають на ціноутворення та визначення рівноважної цінової стратегії.

На ціну банківських послуг впливає велика кількість чинників. В умовах ринку зміна цих чинників по-різному впливає на цінове управління. У дослідженнях ринку банківських послуг чинниками ціноутворення вважають об'єктивно існуючі закономірності, обставини або умови, які спричиняють вплив на рівень, динаміку і співвідношення

цін [3, 83]. Чинники ціноутворення на ринку банківських послуг варто поділити на загальні і специфічні (рис. 1).

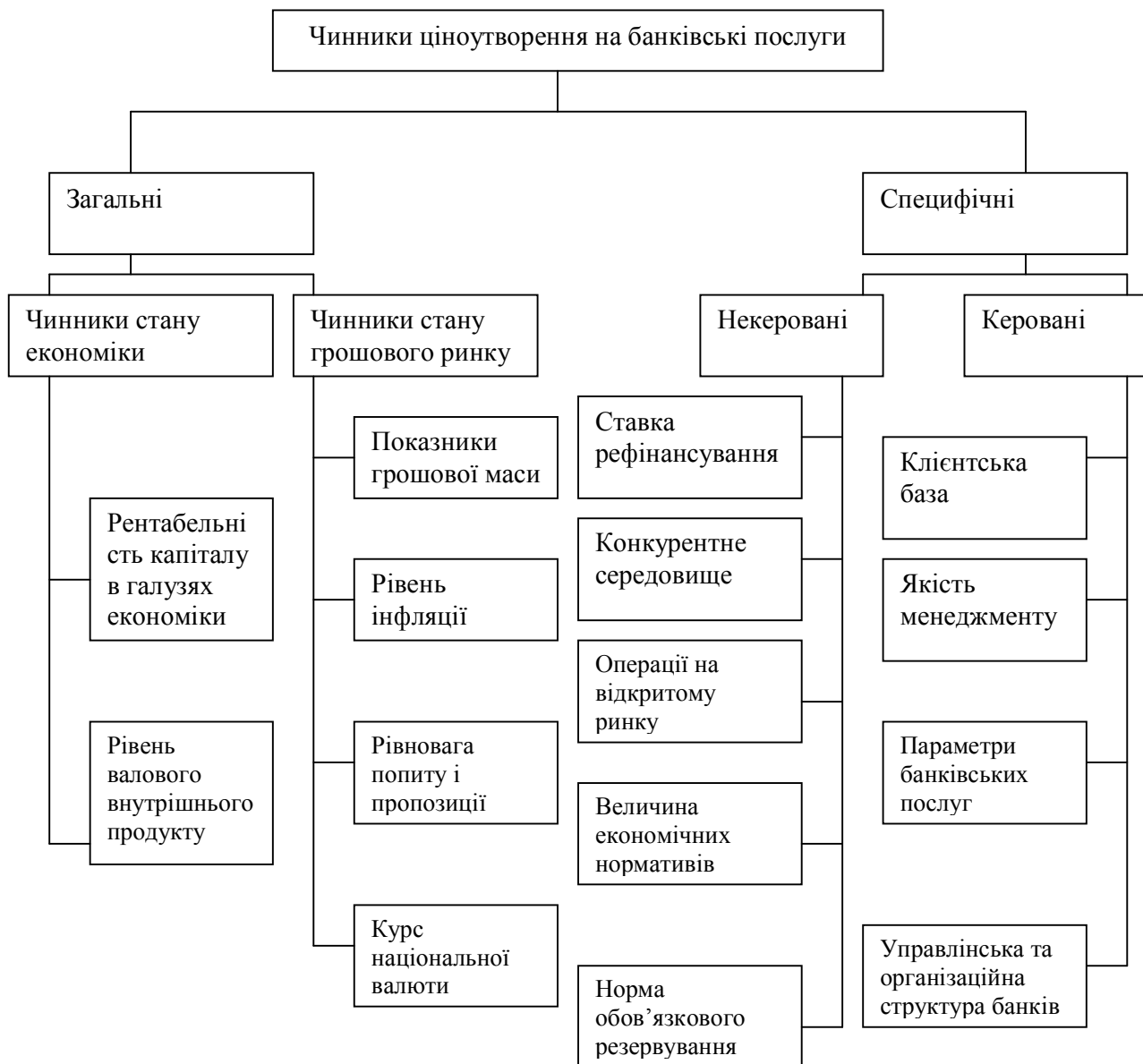

Рис. 1. Класифікація чинників ціноутворення на ринку банківських послуг

За поданою класифікацією чинників ціноутворення можна встановити, що загальні і некеровані чинники визначають загальні параметри стану і розвитку економіки країни, формують загальні умови функціонування банківської системи, встановлюють верхню і нижню межу цін на банківські послуги. Кінцева ціна у визначених межах складається під впливом специфічних, керованих банками чинників. Облікова ставка НБУ має безпосередній вплив на рівень процентних ставок за кредитами і депозитами.

Державна процентна політика регулюється НБУ на основі Положення «Про процентну політику Національного банку України» [4]. Процентна політика використовується з метою удосконалення засобів і методів здійснення грошово-кредитної політики в частині визначення процентних ставок за операціями Національного банку України та індикативного регулювання діяльності банків [1, 90]. На думку П. Роуза, зміна облікової ставки здійснює психологічний «повідомчий вплив», налаштовує споживача на зростання або зниження процентних ставок [5, 89].

Таким чином, ринкова ставка процента складається з винагороди за відмову від споживання, премії очікуваної інфляції, ризику непогашення та процентного ризику.

Існує також тісний взаємозв'язок цін на банківські послуги з показниками грошової маси та інфляцією. Відповідно до неокласичної теорії взаємозв'язок грошової маси і процентних ставок зворотно-пропорційну залежність і була сформована А. Маршалом як закон попиту і пропозиції: чим вище пропозиція грошей на ринку, тим нижча їх ціна, тобто процентна ставка і навпаки [2].

Інфляційна складова є визначальним чинником у ціноутворенні на банківські послуги і її потрібно враховувати при встановленні цінової рівноваги на залучені і розміщені кошти.

Формування ціни розміщених і залучених коштів залежить від зміни їх вартості на яку впливає рівень інфляції, тому при встановленні рівня ставки процента доцільно врахувати ризик очікуваної інфляції та процентний ризик. Формула ціни буде мати такий вигляд:

$$P = Pr + Ri + Prz + Ppr,$$

де P – процентна ставка;

Pr – реальна процентна ставка;

Ri – ризик очікуваної інфляції;

Prz – премія за ризик непогашених зобов'язань;

Ppr – надбавка за процентний ризик.

Ризик інфляційних очікувань активів і капіталу банківської системи пов'язаний із загрозою зниження їх ринкової вартості, з одного боку, і недоотриманням доходів – з іншого. Однак сама по собі інфляція не створює загрози знецінення капіталу і активів, тому що вона включається в ціну кредиту або в інвестиційний дохід. Загрозою є помилкове прогнозування майбутніх темпів інфляції та динаміки процентної ставки.

Отже, загальні і специфічні чинники ціноутворення свідчать про їх динамічну тенденцію до зміни, багатогранність, різний ступінь впливу у різні періоди часу. При виділенні чинників, основна роль належить значенню рівня інфляції, яка характеризує поведінку кредитних і депозитних ставок, що є визначальними у системі ціноутворення на банківські послуги.

Література

1. Грошово-кредитна політика в Україні / [В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, Н. І. Гребеник, В. І. Міщенко]; за ред. В. І. Міщенка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.:Знання, КОО, 2003. – 421 с.
2. Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3т./ А. Маршалл. – М.: Прогресс-Универс, 1992. – Т. 2. – 310 с.
3. Плеханов Ю. О некоторых факторах ценообразования на рынке банковских услуг / Ю. Плеханов // Банковское дело. – 2007. – № 6. – С. 83– 87.
4. Про процентну політику Національного банку України [Електронний ресурс] : положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 18.08.2004 № 389. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Роуз Питер, С. Банковский менеджмент/ С. Питер Роуз; пер. с англ. – М.: Дело, 1995. – 768 с.

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА
КАФЕДРИ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТНЕУ
«ГРОШОВА ПАРАДИГМА»**

КАФЕДРИ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТНЕУ

Підписано до друку 03.12.2012
Формат 60x 84¹/₁₆. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний 80 г/м². Друк на дублюкаторі.
Умов.-друк. арк. 5,3475
Тираж 33 примірників. Замовлення № 12/12/1-4

Віддруковано у видавничому центрі "Вектор"
46000 м. Тернопіль, вул. Кривоноса 2-Б
Тел. 8 (0352) 40-08-12
8 (0352) 40-00-63

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції
серія ТР №33 від 06 грудня 2007р.
СПД Созанський А.М.